

CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA

AGROBUDŽET ZA 2014. GODINU

Podgorica, januar 2014. godine

Na osnovu člana 6 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG“, broj 56/09), člana 35 Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi („Službeni list CG“, broj 56/09) i čl. 8 i 16 Zakona o Budžetu Crne Gore za 2014. godinu („Službeni list CG“, broj 61/13), Vlada Crne Gore, na sjednici od ____ januara, 2014. godine, donijela je

UREDBU
O USLOVIMA, NAČINU I DINAMICI SPROVOĐENJA MJERA AGRARNE POLITIKE
ZA 2014. GODINU - AGROBUDŽET

Član 1

Ovom uredbom utvrđuju se uslovi, način i dinamika sprovođenja mjera agrarne politike za tržišno-cjenovnu politiku, politiku ruralnog razvoja, poslove od javnog interesa, socijalne transfere pojedincima i mjere u oblasti ribarstva (u daljem tekstu: Agrobudžet).

Član 2

Sredstva predviđena Agrobudžetom opredijeljena su Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja (u daljem tekstu: Ministarstvo) u Budžetu Crne Gore za 2014. godinu (u daljem tekstu: Budžet), u ukupnom iznosu od **14.029.778,10 €**, od čega, za:

1. razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo.....	12.607.870,60 €
2. sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja	1.233.000,00 €
3. sprovođenje fitosanitarnih mjera.....	188.907,50 €

1. Sredstva za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo

Sredstva za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo u iznosu od **12.607.870,60 €**, opredijeljena su Ministarstvu u okviru opštih prihoda Budžeta funkcionalna klasifikacija 41101 – Program 2531 – Poljoprivreda i ribarstvo i Program 3891 – Ruralni razvoj i mogu biti uvećana iz kredita Svjetske Banke „Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore“ (MIDAS) i donacija u skladu sa čl. 8 i 9 Zakona o Budžetu Crne Gore za 2014. godinu i izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja.

a. Program 2531 – Poljoprivreda i ribarstvo

1.1.1 pozicija 4147 – konsultantske usluge, projekti i studije, obezbjeđuju se iz sredstava opštih prihoda Budžeta u iznosu od **772.870,60 €**;

1.1.2 pozicija 4181 – subvencije za proizvodnju i pružanje usluga, u iznosu od **8.385.000,00 €**;

1.1.3 pozicija 4318 – ostali transferi pojedincima-staračke naknade, u iznosu od **2.650.000,00 €**;

b. Program 3891 – Ruralni razvoj

1.2.1 pozicija 4412 – izdaci za ruralni razvoj i lokalnu infrastrukturu, u iznosu od **800.000,00 €**

2. Sredstva za sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja

Sredstva za zdravstvenu zaštitu životinja u iznosu od **1.233.000,00 €**, opredijeljena su Ministarstvu, u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 41101 – Program 1841 - Veterinarska uprava, na poziciji 4181 – subvencije u iznosu od 1.233.000,00 €, koja će se realizovati u skladu sa Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2014. godinu.

3. Sredstva za sprovođenje fitosanitarnih mjera

Sredstva za fitosanitarne mjere, u iznosu od **188.907,50 €**, opredijeljena su Ministarstvu u okviru opštih prihoda Budžeta funkcionalna klasifikacija 41101 – Program 2621 – Fitosanitarna uprava, na poziciji 4147 – konsultantske usluge, projekti i studije, u iznosu od 188.907,50 €, koja će se realizovati u skladu sa Program fitosanitarnih mjera za 2014. godinu.

Član 3

Za izvršenje Agrobudžeta, odgovorno je Ministarstvo i nadležni organi uprave odnosno službe određene za realizaciju pojedinih programa i lica određena za praćenje pojedinih programa.

Obaveze prema korisnicima programa izvršavaće se po dinamici utvrđenoj budžetskim planom potrošnje, koji odobrava Ministarstvo finansija.

Troškovi iskazani po pojedinim programima predstavljaju projektovane vrijednosti.

Ministarstvo može u toku izvršenja Agrobudžeta vršiti izmjene namjene korišćenja sredstava i preusmjeravati ih sa jednog programa na drugi do visine ukupnih sredstava po pojedinim pozicijama.

Član 4

Uslovi, način i dinamika sprovođenja mjera agrarne politike za 2014. godinu dati su u Prilogu koji je sastavni dio ove Uredbe.

Član 5

Ova Uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

VLADA CRNE GORE

Broj: _____
Podgorica, _____ 2014. godine

P R E D S J E D N I K,
Milo Đukanović

Agrobudžet 2014
prikaz agrobudžeta po mjerama i linijama

			agrobudžet 2014							
			ekonomska klasifikacija							
A) POLJOPRIVREDA										
Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa			4147			4181	4412	4318
			Iznos	%	tekući	donacije	kredit			
1	MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE									
1.1.	Direktna plaćanja									
1.1.1	4181	Direktna podrška stočarskoj proizvodnji	2.188.664,00					2.188.664,00		
1.1.2	4181	Podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka	1.672.500,00					1.672.500,00		
1.1.3	4181	Podrška jačanju otkupne mreže mlijeka	300.000,00					300.000,00		
1.1.4	4181	Direktna podrška ratarskoj proizvodnji	740.000,00					740.000,00		
1.1.5	4181	Podrška proizvodnji duvana	50.000,00					50.000,00		
UKUPNO DIREKTNJA PLAĆANJA (1.1.)			4.951.164,00					4.951.164,00		
1.2.	4181	PROGRAM UNAPREĐENJA PČELARSTVA	147.000,00					147.000,00		
1.3.	MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA									
1.3.1	4181	Program intervencija na tržištu	150.000,00					150.000,00		
1.3.2	4181	Upravljanje rizicima u poljoprivredi	200.000,00					200.000,00		
UKUPNO MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA (1.3.)			350.000,00					350.000,00		
UKUPNO MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE (1.1.+1.2.+1.3.)			5.448.164,00					5.448.164,00		
2	MJERE RURALNOG RAZVOJA									
2.1.	Osovina 1: Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane									
2.1.1.	4147	Podrška investicijama u poljoprivrednim gazdinstvima (MIDAS)	3.800.000,00			1.200.000,00	2.600.000,00			
2.1.2.	4181	Podrška za podizanje proizvodnih zasada vinove loze	300.000,00					300.000,00		
2.1.3.	4181	Podrška podizanju i modernizaciji / opremanju proizvodnih voćnih zasada	400.000,00					400.000,00		
2.1.4.	4181	Podrška primarnoj proizvodnji u maslinarstvu	100.000,00					100.000,00		
2.1.5.	4181	Podrška povrtarskoj proizvodnji	200.000,00					200.000,00		

2.1.6.	4181	Podrška podizanju višegodišnjih zasada ljekovitog i aromatičnog bilja	30.000,00					30.000,00		
2.1.7.	4181	Podrška investicijama za preradu na porodičnim gazdinstvima	400.000,00					400.000,00		
2.1.8.	4181	Unapređivanje kvaliteta proizvoda	85.000,00					85.000,00		
2.1.9.	4181	Promocija poljoprivrede i poljoprivrednih proizvoda	166.000,00					166.000,00		
2.1.10.	4181	Podrška unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka	100.000,00					100.000,00		
2.1.11.	4181	Podrška aktivnostima kooperativa i nacionalnih udruženja	50.000,00					50.000,00		
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 1			5.631.000,00			1.200.000,00	2.600.000,00	1.831.000,00		
2.2.	<i>Osovina 2: Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima</i>									
2.2.1	4412	Očuvanje autohtonih genetičkih resursa u poljoprivredi	33.000,00						33.000,00	
2.2.2	4181	Organska proizvodnja	150.000,00					150.000,00		
2.2.3	4412	Održivo korišćenje planinskih pašnjaka	195.500,00						195.500,00	
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 2			378.500,00					150.000,00	228.500,00	
2.3.	<i>Osovina 3: Mjere za poboljšanje kvaliteta života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima</i>									
2.3.1	4412	Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama	60.000,00						60.000,00	
2.3.2	4412	Obnova i razvoj sela i izgradnja seoske infrastrukture	511.500,00						511.500,00	
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 3			571.500,00						571.500,00	
UKUPNO MJERE RURALNOG RAZVOJA (2.1.+2.2.+2.3.)			6.581.000,00			1.200.000,00	2.600.000,00	1.981.000,00	800.000,00	
3	<i>PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI</i>									
3.1.	4181	Obrazovanje, istraživanja, razvoj i analize	180.000,00					180.000,00		
3.2.	4181	Program unapređivanja stočarstva	234.520,00					234.520,00		
3.3.	4147	Program stručnih i savjetodavnih poslova u stočarstvu	300.000,00		300.000,00					
3.4.	4147	Program savjetodavnih poslova u biljnoj proizvodnji	300.000,00		300.000,00					

3.5	4147	Program mjera kontrole kvaliteta proizvoda	172.870,60		172.870,60					
	UKUPNO PODRŠKA SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		1.187.390,60		772.870,60			414.520,00		
4	SOCIJALNI TRANSFERI SEOSKOM STANOVNIŠTVU									
4.1	4318	PROGRAM STARAČKIH NAKNADA	2.650.000,00							2.650.000,00
5	4181	TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA IMPLEMENTACIJI PROGRAMA	291.296,00					291.296,00		
6	4147	INSTITUCIONALNI RAZVOJ I JAČANJE POLJOPRIVREDE CRNE GORE	2.600.000,00			214.000,00	2.386.000,00			
UKUPNO ZA POLJOPRIVREDU (1+2+3+4+5+6)			18.757.850,60		772.870,60	1.414.000,00	4.986.000,00	8.134.980,00	800.000,00	2.650.000,00
B) RIBARSTVO										
B-1	Podrška razvoju sektora morskog ribarstva i marikulture									
B-1.1	Mjera jačanja ribarske flote									
B-1.1.1	4181	Stvaranje uslova za usidrenje plovila, iskrcaj, skladištenje i snabdijevanje plovila u lukama	50.000,00					50.000,00		
B-1.1.2	4181	Prilagođavanje dimenzija oka na saku mreže koče	5.000,00					5.000,00		
B-1.1.3	4181	Povećanje profesionalne ribarske flote za ulov pelagičnih vrsta	40.000,00					40.000,00		
B-1.1.4	4181	Podrška malom privrednom ribolovu	30.000,00					30.000,00		
	UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPRJEĐIVANJA RIBARSKE FLOTE (B - 1.1)		125.000,00					125.000,00		
B-1.2	Mjera unaprjeđivanja sektora akvakulture									
B-1.2.1	4181	Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture	25.000,00					25.000,00		
B-1.2.2	4181	Poboljšanje kvaliteta i zdravstvene ispravnosti proizvoda marikulture	10.000,00					10.000,00		
	UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPRJEĐIVANJA SEKTORA AKVAKULTURE (B - 1.2)		35.000,00					35.000,00		
B-1.3	4181	Održivo upravljanje i očuvanje resursa ribe i drugih	57.020,00					57.020,00		

		morskih organizama								
	UKUPANA PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE (B-1.1.+ B- 1.2.+ B-1.3.)		217.020,00					217.020,00		
B.2	4181	Podrška razvoju sektora slatkovodnog ribarstva i akvakulture	33.000,00					33.000,00		
UKUPNO ZA RIBARSTVO (B.1+B.2)			250.020,00					250.020,00		
UKUPNO IZNOS SREDSTAVA ZA POLJOPRIVREDU I RIBARSTVO (A+B)			19.007.870,60		772.870,60	1.414.000,00	4.986.000,00	8.385.000,00	800.000,00	2.650.000,00
C) OPERATIVNI PROGRAMI UPRAVA										
7	4147	Program fitosanitarnih mjera	188.800,00		188.800,00					
8	4181	Operativni program zdravstvene zaštite životinja	1.233.000,00					1.233.000,00		
UKUPNO - AGROBUDŽET (A+B+C)			20.429.670,60		961.670,60	1.414.000,00	4.986.000,00	9.618.000,00	800.000,00	2.650.000,00

MJERE AGRARNE POLITIKE

A) POLJOPRIVREDA

1. MJERE TRŽIŠNO – CJENOVNE POLITIKE

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.1	DIREKTNJA PODRŠKA STOČARSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	Specifični prirodni uslovi Crne Gore, koji se ogledaju u velikim površinama prirodnih livada i pašnjaka, predodredili su ekstenzivno gajenje preživara. Govedarstvo je najvažnija grana stočarstva, sa ukupnim brojem od oko 85.000 grla. Goveda se gaje na više od 50% poljoprivrednih gazdinstava, odnosno na 75% gazdinstava koja se bave stočarskom proizvodnjom. I pored visokog učešća meleza ostvaruje se značajna proizvodnja u sektorima mesa i mlijeka. Izmjena rasnog sastava ide u pravcu povećanja učešća produktivnijih rasa dok se teži i povećanju broja grla po poljoprivrednom gazdinstvu i unapređivanju infrastrukture na poljoprivrednim gazdinstvima kao i primjenu savremenijih načina uzgoja. Tov junadi sve više dobija na značaju, budući da se tov odvija kako u intenzivnim, tako i u ekstenzivnim sistemima uzgoja. Kod ovaca i koza, koje se tradicionalno gaje za proizvodnju mlijeka i mesa, ishrana se gotovo u cjelini bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka lošijeg kvaliteta. Korišćenje raspoloživih resursa prirodnih livada i pašnjaka gajenjem preživara tijesno je povezano sa ostankom aktivne radne snage na ruralnom području, odnosno smanjenjem negativnih demografskih trendova. Kroz mjere agrobudžeta Ministarstvo nastavlja da podržava razvoj ovog sektora međutim vršiće se postepena prilagođavanja kako bi se mjere usklađivale sa zajedničkom poljoprivrednom politikom Evropske unije. Sa ciljem osnaživanja lokalne proizvodnje ove godine uvedena je dodatna podrška za tov junadi iz sopstvene proizvodnje, dok će sljedeće godine biti podržan uzgoj priplodnih junica starijih od godinu dana u čistoj rasi od poznatih roditelja iz sopstvene proizvodnje. Narednih godina će se kao uslov za ostvarivanje prava za direktna plaćanja u stočarskoj proizvodnji postepeno uvoditi kriterijumi iz kodeksa dobre poljoprivredne prakse.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti stočarske proizvodnje i stvarnje tržišno održivog proizvođača; • obezbjeđivanje uslova za uravnotežen razvoj govedarstva, ovčarstva i kozarstva; • bolje korišćenje raspoloživih resursa, posebno prirodnih livada i pašnjaka; • jačanje vertikalne integracije u proizvodnji mesa; time podizanje standarda života poljoprivrednih proizvođača u ruralnim područjima kroz povećanje dohotka poljoprivrednih gazdinstava.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Direktna podrška stočarstvu sadrži: • <i>premije po grlu za krave i priplodne junice;</i> • <i>premije po grlu za priplodne ovce i koze;</i> • <i>premije za organizovani tov junadi, bikova i volova;</i> a) <i>Premije za krave i priplodne junice</i> – pravo na podršku imaju sva gazdinstva koja gaje više od četiri grla te vrste stoke, i to <u>samo za grla iznad</u> ovog minimuma. Kriterijum je ispunjen ako gazdinstvo drži taj broj grla minimalno šest mjeseci. Osnovna premija po grlu za priplodne krave i junice iznosi do 70 €. b) <i>Premije za priplodne ovce i koze</i> – pravo na podršku imaju sva gazdinstva koja gaje više od 40 ovaca i/ili više od 30 koza u stadu. Plaćanje se odnosi <u>samo na grla iznad</u> minimalnog broja. Kriterijum je ispunjen ako gazdinstvo drži taj broj grla minimalno šest mjeseci. Osnovna premija po grlu za priplodne ovce i koze iznosi do 8 €. c) <i>Premije po grlu za organizovani tov junadi, bikova i volova</i> - pravo na premiju za organizovani tov junadi imaju ona gazdinstva koja tu kategoriju goveda <u>prodaju klanici</u> koja je upisana u <u>Registar odobrenih objekata</u>. Minimalni broj grla za ostvarivanje prava na premiju je pet grla iz sopstvene proizvodnje ili deset za kupljena grla bez obzira na porijeklo (iz Crne Gore ili iz uvoza). Premiju ostvaruju grla odgajena u Crnoj Gori i uvezena junad. Uslov za ostvarivanje prava na premiju je da grla borave na gazdinstvu u toku <u>najmanje šest mjeseci</u>. Osnovna klanična premija za tovljenu junad, bikove i volove iznosi do 140 € po grlu iz sopstvene proizvodnje odnosno do 120€ za kupljena grla bez obzira da li su kupljena u Crnoj Gori ili uvezena. Premija se ne ostvaruje za klanje teladi. Uslov je za klanične premije za utovljenu junad, bikove i volove da grla imaju minimalnu tjelesnu

	masu od 400 kg, uz izuzetak za junad utovljenu na paši koja mogu imati minimalnu masu pri klanju 350 kg. Za premije na sve vrste stoke, <u>preduslov</u> je da su grla obilježena ušnim markicama i registrovana u bazi podataka Veterinarske uprave, da držalac životinje posjeduje pasoše za grla i uredno vodi evidenciju u skladu sa zakonom. Da bi držalac životinje ostvario pravo na premiju za organizovani tov junadi, bikova i volova potrebno je da na arhivu Ministarstva dostavi: • popunjen obrazac za premije; • potvrda o registraciji i broju grla iz Veterinarske uprave; • prijavu početka organizovanog tova grla koju treba da prati potvrda o broju grla na gazdinstvu iz veterinarske baze podataka, kako bi se imao uvid o broju grla u tovu. Pod organizovanim tovom se smatra tov minimum pet grla iz sopstvene proizvodnje ili minimum deset kupljenih grla (pod kupljenim grlima podrazumijevaju se grla kupljena u Crnoj Gori ili iz uvoza); • ako su grla uvezena potrebno je dostaviti rješenje Veterinarske uprave o uvozu, dobijeno pri ulasku u Crnu Goru (rješenje o uvozu graničnog veterinarskog inspektora), sa brojem uvezenih grla i identifikacionim brojevima grla; • otkupni list <u>klanice koja je upisana u Registar odobrenih objekata</u>, (sa upisanim imenom i adresom vlasnika, datumom otkupa, tjelesnom masom grla, brojem gazdinstva, identifikacionim brojem grla i kategorijom grla). Uslov za plaćanje premije jeste da poljoprivredno gazdinstvo bude registrovano u Registru poljoprivrednih proizvođača. Ukoliko je ukupan iznos zahtjeva za pojedinu vrstu premija veći od planiranog, proporcionalno se smanjuju plaćanja po grlu za tu vrstu podrške.	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima, prema spiskovima Službe za selekciju stoke.	
Realizacija	Ministarstvo – Služba za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	Februar: Služba za selekciju stoke distribuira obrasce zahtjeva i putem medija obavještava poljoprivredna gazdinstva da podnesu zahtjev za premiju u stočarskoj proizvodnji. 1. mart – 30. april: Proizvođači sami ili uz pomoć Službi za selekciju stoke popunjavaju obrasce za premije, koje dostavljaju na arhivu Ministarstva. 1. maj – 30. oktobar: Služba provjerava stanje na terenu: min. 50% zahtjeva za sve premije. Dokumentacija za organizovani tov junadi, bikova i volova dostavlja se Ministarstvu na početku organizovanog tova. Služba za selekciju stoke provjerava sve zahtjeve preko Elektronske baze podataka i terenski obilazi minimum jednom mjesečno 50% zahtjeva. 1. nov. – 1. decembar: Izrada izvještaja, formiranje spiskova za premiju i njihovo dostavljanje Ministarstvu. 1. februar – 30. jun: Isplata premija za prethodnu godinu. <u>Napomena:</u> <i>Premije ostvarene prema navedenim kriterijumima i prema opisanoj proceduri isplaćivaće se u 2015. godini.</i> <i>Finansijski plan koji slijedi odnosi se na premije koje se isplaćuju u ovoj godini, na osnovu prava stečenog u skladu sa linijom 1.1.1 Agrobudžeta za 2013. godinu.</i>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, služba za selekciju stoke i inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	premije za gazdinstava u govedarstvu – 16 920 grla x 70 €	1.184.400,00
	premije za gazdinstva u ovčarstvu – 76 634 grla x 8 €	613.072,00
	premije za gazdinstva u kozarstvu – 11 819 grla x 8 €	94.552,00
	premija za organizovani tov junadi, bikova i volova – 2 472 grla x 120 €	296.640,00
	UKUPNO:	2.188.664,00
Napomena:		

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.2	PODRŠKA RAZVOJU TRŽIŠNE PROIZVODNJE MLJEKA
Razlozi za podršku	Ukupna proizvodnja mlijeka u Crnoj Gori procjenjuje se na oko 170 miliona litara godišnje, od čega se 20% prerađuje u registrovanim mljekarama i sirarama. U 2013. godini količina otkupljenog mlijeka porasla je za oko 11% u odnosu na 2012. godinu. Povećao se i broj mljekara. Trenutno u Crnoj Gori funkcioniše 25 mljekara i sirara koje su u sistemu otkupa mlijeka (u odnosu na 12 iz 2004. godine). Količine mlijeka koje su van sistema otkupa, domaćinstva koriste za vlastitu potrošnju, dok veći dio prerađuju u mliječne proizvode (sir i kajmak). Ovi proizvodi pojavljuju se na organizovanom tržištu preko mliječnih pijaca, maloprodajnih prehrambenih objekata i supermarketa. Međutim, i dalje se značajne količine realizuju direktnom prodajom ili na „kućnom pragu“. Osim navedenih značajano tržište za mliječne proizvode otvara se razvojem turizma. Kako bi se odgovorilo zahtjevima tržišta potrebno je uspostaviti proizvodnju koja će obezbijediti kontinuirane količine, ali i zadovoljiti kvalitetom proizvoda. Podizanje konkurentnosti mljekarskog sektora kroz direktnu podršku proizvođačima može znatno unaprijediti razvoj tržišne proizvodnje mlijeka i njeno prilagođavanje standardima EU. Kako bi se postigli ovi ciljevi, Ministarstvo svojim aktivnostima i mjerama podržava otkup mlijeka, ali se mjera postepeno prilagođava uslovima na tržištu. U skladu sa situacijom u sektoru mljekarstva prilagođavaju se i mjere podrške. Postepeno se povećavaju granice isporučenog mlijeka na mjesečnom nivou kako bi se stimulisalo povećanje otkupljenih količina. Sa ciljem povećanja kvaliteta otkupljenog mlijeka od ove godine dodatno je podržan otkup mlijeka ekstra i prve klase. Tokom narednih godina nastaviće se u ovom pravcu, pa će iznos subvencija biti sve više zavisao od kvaliteta isporučenog mlijeka. Razvoj tržišne proizvodnje mlijeka podržan je i mjerom ruralnog razvoja kojom se poljoprivrednim proizvođačima omogućava finansiranje ulaganja u opremu za povećanje kvaliteta proizvedenog mlijeka.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti tržišne proizvodnje mlijeka; • podsticanje razvoja komercijalne proizvodnje mlijeka za isporuku mljekarama; • povećanje ukupne proizvodnje mlijeka; • povećanje udjela otkupljenog mlijeka u ukupnoj proizvodnji mlijeka; • unapređivanje kvaliteta mlijeka; • ukupnjivanje poljoprivrednih gazdinstava za proizvodnju mlijeka.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška predstavlja premiju po litru isporučenog mlijeka i iznosi 0,065 € po litru, od dana stupanja na snagu ove uredbe (Agrobudžeta). Uslov za premije je da isporučena količina mlijeka po gazdinstvu bude minimalno 400 litara mjesečno. Podršku u iznosu od 0,01 € ostvaruju proizvođači koji mjesečno mljekari predaju više od 5.000 litara mlijeka. Podrška se daje na količine iznad 5.000 litara. Podrška u iznosu od 0,01 € po litru isporučenog mlijeka isplaćivaće se prema propisanom kvalitetu za mlijeko ekstra i prve klase. Za otkup između 1. i 15. u mjesecu klasa se određuje na osnovu prve analize mlijeka u tom mjesecu a za otkup između 15. i 31. na osnovu druge analize.
Korisnici	Svi proizvođači koji registrovanoj mljekari isporučuju preko 400 litara mlijeka mjesečno.
Način plaćanja	Preko poslovnih banaka, gotovinske isplate poljoprivrednim proizvođačima po spiskovima mljekara.
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa registrovanim mljekarama i sirarama.
Procedura realizacije	Spiskovi proizvođača sa podacima o mjesečnim količinama isporučenog mlijeka su osnov za obračun i isplatu premije. Registrovane mljekare dostavljaju spiskove sa podacima najkasnije do 10. u mjesecu za otkupljeno

	mlijeko u prethodnom mjesecu. Za otkupljeno mljeko isplate se kooperantima vrše mjesečno, na osnovu spiskova koje mljekara dostavi Ministarstvu. Poslije izvršene kontrole od strane Ministarstva, sredstva premija uplaćivaće se na žiro račune mljekara koje su dužne da odmah po dobijanju sredstava isplate kooperante. U slučaju da mljekara ova sredstva ne isplate kooperantima odmah, dalja uplata premija mljekari će se obustaviti.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Premije po litru mljeka 0.065 € x 23,500,000	1.527.500,00
	Premije 0.01 € za količinu preko 5000 litara	25.000,00
	Premije 0.01 € za mljeko ekstra i prve klase	120.000,00
	UKUPNO:	1.672.500,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA		
1.1.3	PODRŠKA JAČANJU OTKUPNE MREŽE MLJEKA	
Razlozi za podršku	Otkup mlijeka jeste jedna od slabijih karika lanca vrijednosti u mljekarskom sektoru. Mljekare organizuju otkup same na način što specijalnim vozilima posjećuju sve poljoprivredne proizvođače na licu mjesta. Mjera podrška jačanju otkupne mreže uvedena je kada u većini opština nije bilo organizovanog otkupa mlijeka. Međutim, u poslednjih 10 godina ovaj segment je unaprijeđen dok je značajno povećan broj mljekara, kojih je u 2013. godini bilo 25. Zbog zabrinutosti mljekara kako će podnijeti naglo ukidanje ove mjere, koje je najavljeno prethodnim agrobudžetom, ove godine mjera je smanjena za 50% dok će 2015. godine biti ukinuta.	
Ciljevi	• održavanje, jačanje i proširenje infrastrukture za otkup mlijeka; • podizanje konkurentnosti proizvodnje i prerade mlijeka; • povećanje otkupa mlijeka i prerade u registrovanim mljekarama; • širenje asortimana mlječnih proizvoda iz domaće proizvodnje.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Putem učešća u finansiranju troškova otkupa mlijeka, uključujući funkcionisanje otkupnih centara, podržavaju se mljekare da održavaju i proširuju otkupnu mrežu. Mjera se odnosi na sve registrovane mljekare i sirare koje redovno otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača. Osnov za učešće u finansiranju troškova otkupa je količina otkupljenog mlijeka koja se dokazuje priloženim spiskovima proizvođača. Troškovi se nadoknađuju za svaki litar otkupljenog mlijeka u iznosu od 0.01 € po litru, što podrazumijeva i količine manje od 400 litara mjesečno otkupljene od kooperanata. U cilju stvaranja klastera i ukрупnjavanja proizvodnje na kraju godine dodatno će biti podržane mljekare koje mlijeko otkupljuju i sarađuju sa više kooperanata. Mljekare koje na godišnjem nivou prosječno imaju više od 75 kooperanata biće podržane sa do 1000 € na svakih 75 kooperanata.	
Korisnici	Sve registrovane mljekare i sirare koje otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača.	
Način plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi sa spiskom poljoprivrednih proizvođača od kojih je otkupljeno mlijeko.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa registrovanim mljekarama, sirarama i otkupnim centrima.	
Procedura realizacije	Osnov za obračun i isplatu premije su otkupljene mjesečne količine mlijeka sa registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u Crnoj Gori. Registrovane mljekare i sirare dostavljaju podatke najkasnije do 10. u mjesecu za otkupljeno mlijeko u prethodnom mjesecu. Isplate se vrše mjesečno mljekarama i sirarama.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Premije 0.01 € x 25.000.000	250.000,00
	Premije 1000 € x 50 bodova (1 bod = 75 kooperanata)	50.000,00
	UKUPNO:	300.000,00
NAJAVA: Podrška jačanju otkupne mreže mlijeka biće ukinuta 2015. godine.		

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.4	DIREKTNJA PODRŠKA RATARSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	Crna Gora, usljed specifičnih prirodnih uslova, raspolaže ograničenim površinama oranica, koje su nedovoljno iskorišćene. Povećanje produktivnosti ograničeno je usitnjenim posjedom i malim površinama oranica po gazdinstvu, što utiče na konkurentsku sposobnost proizvođača. Međutim, posljednjih godina zabilježen je rast površina pod ratarskim kulturama, naročito pod krmnim biljem. Razvoj ratarske proizvodnje jedan je od uslova za racionalno korišćenje ograničenog prirodnog resursa i za obezbjeđivanje dovoljnih količina stočne hrane. Usmjerena proizvodna podrška pojačava konkurentnost ratarske proizvodnje, poboljšava ekonomski položaj proizvođača i razvojno utiče na proizvodnju.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti ratarske proizvodnje; • optimalno korišćenje raspoloživih resursa oranica kroz redovnu obradu površina pogodnih za gajenje ratarskih kultura i proizvodnju stočne hrane, poštujući principe dobre poljoprivredne prakse; • kvalitetnija ponuda ratarskih kultura domaće proizvodnje; • unapređivanje proizvodnje stočne hrane na raspoloživim oraničnim površinama; • obezbjeđivanje kvalitetnog sjemenskog materijala ratarskih kultura domaće proizvodnje.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za: • proizvodnju ratarskih kultura; • proizvodnju sjemenskog materijala ratarskih kultura. Podrška se sprovodi u obliku direktnih plaćanja po ha zasijane i/ili zasađene površine. Proizvođači višegodišnjih krmnih kultura, osim u godini zasnivanja zasada, imaju pravo na direktna plaćanja i u sljedeće četiri godine za istu parcelu uz uslov da na njima primjenjuju redovno agrotehničke mjere i da godišnje dostavljaju zahtjev za podršku. U ovoj budžetskoj godini pravo na ovaj vid podrške imaju proizvođači koji su zasnovali proizvodnju 2010. godine i kasnije. Minimalna površina za podršku proizvodnje pojedinih kultura je 0,5 ha, osim za žitarice gdje je minimum 1 ha. Ne mogu sa sabirati površine uzgoja različitih kultura za ispunjavanje navedenog minimuma po zahtjevu. Poljoprivredni proizvođač podnosi Ministarstvu zahtjev na obrascu koji se može preuzeti u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. Uz zahtjev dostavlja se sljedeća dokumentacija: • dokaz o upotrebi sertifikovanog sjemenskog materijala; • fiskalni račun za sjemenski materijal; • dokaz o upisu u Registar proizvođača bilja; • dokaz o vlasništvu zemljišta (izvod iz katastra – posjedovni list); ukoliko podnosilac zahtjeva nije vlasnik zemljišta u posjedovnom listu, potrebno je dostaviti odgovarajuća dokumenta. Proizvođači višegodišnjih krmnih kultura dostavljaju potrebnu dokumentaciju samo prve godine zasnivanja proizvodnje. Rok za dostavljanje zahtjeva za proljećnu sjetvu, usjeve krmnog bilja iz prethodog četvorogodišnjeg perioda i sjemensku proizvodnju je 1. jun, a za jesenju sjetvu je 15. novembar. Proizvođač sjemenskog materijala podnosi Ministarstvu zahtjev za ostvarivanje prava na podršku sa sljedećom dokumentacijom: • rješenje o upisu u Registar proizvođača sjemena i sadnog materijala; • sertifikat o kontroli proizvodnje Fitosanitarne uprave; • dokaz o kupovini krompira elita odnosno sertifikovanog polaznog materijala za sjemena žitarica (fiskalni račun/virman i etiketa sa pakovanjem).

	Osnovni iznos plaćanja po ha iznosi: • za ratarske kulture koje se gaje za merkantilnu proizvodnju do 160 €; • za krmno bilje do 150 € u godini sjetve i 100 € u naredne četiri godine; • za sjemenski krompir do 700 €, kategorije elita; • za sjemensku proizvodnju žitarica 300 €. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja za pojedinu vrstu direktne podrške prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po ha.	
Korisnici	Proizvođači sjemenskog materijala i proizvođači ratarskih kultura koji ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima na žiro-račun. Za proljećnu sjetvu i zasade krmnog bilja zasnovane u prethodne četiri godine isplata se vrši u tekućoj godini a za jesenju u N+1 godini.	
Realizacija	Ministarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, Fitosanitarna uprava.	
Procedura realizacije	Realizaciju sjetve/sadnje <i>na licu mjesta</i> utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, a kontrolu proizvodnje sjemenskog materijala Fitosanitarna uprava i dostavljaju Ministarstvu izvještaj.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i Fitosanitarna uprava.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Merkantilna proizvodnja: ratarskih kultura 160 €/ha; krmno bilje 150 € (naredne četiri godine 100 €/ha)	640.000,00
	Sjemenska proizvodnja: za krompir elitu 700 €/ha i za žitarice 300 €/ha	100.000,00
	UKUPNO:	740.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA		
1.1.5	DIREKTNJA PODRŠKA PROIZVODNJI DUVANA	
Razlozi za podršku	Raspoloživi zemljišni resursi u neposrednoj blizini Skadarskog jezera pružaju povoljne uslove za gajenje duvana. Ti raspoloživi zemljišni resursi nijesu još dovoljno iskorišćeni. Podizanje konkurentnosti kroz usmjerenu podršku proizvođačima omogućava održavanje nivoa proizvodnje, a time i bolje iskorišćavanje proizvodnog potencijala.	
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti proizvodnje duvana; • korišćenje resursa raspoloživog zemljišta koje je manje pogodno za uzgoj ostalih kultura, poboljšanje kvaliteta proizvedenog duvana.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se sprovodi u obliku direktnih plaćanja po ha zasijane i/ili zasađene površine duvana. Pravo na direktna plaćanja imaju proizvođači duvana koji su zasnovali proizvodnju u 2014. godini, uz uslov da primjenjuju redovne agrotehničke mjere i da imaju zaključen ugovor sa registrovanim obrađivačima duvana. Utvrđene površine uzgojenog duvana upisuju se u evidencije koje vodi Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji. Iznos direktnih plaćanja po ha posađenog duvana iznosi 1.000 € /ha uz minimalnu gustinu sadnje od 17.000 biljaka po ha. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po ha.	
Korisnici	Proizvođači duvana koji ugovore proizvodnju sa registrovanim obrađivačima duvana.	
Način plaćanja	Proizvođačima preko banaka, po ispostavljenom izvještaju Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, kojim će se utvrditi površine ili na račun Udruženja proizvođača duvana. Isplata se vrši u tekućoj godini.	
Realizacija	Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, odgovorno lice - rukovodilac, u saradnji sa registrovanim obrađivačima duvana i Udruženje proizvođača duvana.	
Procedura realizacije	<u>Za proizvodnju 2014 godinu:</u> • mart/april 2014. godine, proizvođači duvana zaključuju ugovor sa registrovanim obrađivačima duvana, koji dostavljaju Savjetodavnoj službi u biljnoj proizvodnji koja Ministarstvu dostavlja spiskove proizvođača sa kojima je potpisan ugovor i osnovnim elementima iz ugovora; • (površina, tip duvana i sl.); • jun/jul 2014. godine Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji sa predstavnicima registrovanih obrađivača duvana obilazi proizvođače duvana koji su ugovorili površine u cilju utvrđivanja stvarno zasnovanih površina pod duvanom koje se upisuju u evidencije Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji; • na osnovu dostavljenih spiskova Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, Ministarstvo vrši isplatu sredstava proizvođačima duvana; • podrška proizvodnji duvana za sadnju u 2014. godini isplaćuje se početkom 2015. godine.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Podrška proizvodnji duvana za berbu 2014.	50.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

1.2. PROGRAM UNAPREĐIVANJA PČELARSTVA	
Razlozi za podršku	Pčelarstvo u Crnoj Gori ima dugu i bogatu tradiciju. Bogatstvo medonosnog bilja u Crnoj Gori pruža povoljne prirodne uslove za razvoj ove djelatnosti. Značaj pčelarstva ogleda se u proizvodnji meda i ostalih pčelinjih proizvoda, ali i oprašivanju biljaka, čime se direktno utiče na povećanje prinosa raznih voćarskih, ratarskih, livadskih i drugih kultura. Unapređivanje ovog sektora ostvaruje se edukacijom pčelara, mjerama za poboljšanje konkurentnosti proizvodnje i očuvanja zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica kao i selekcija, odgajivanje i reprodukciju matica. Imajući u vidu postojeće stanje razvoja pčelarstva i potrebu da sektor bude konkurentan na širem tržištu i izložen konkurenciji iz zemalja EU i trećih zemalja neophodno je nastaviti program podrške razvoju pčelarstva.
Ciljevi	• poboljšanje konkurentnosti u proizvodnji pčelinjih proizvoda; • poboljšanje genetskog potencijala pčelinjih društava uvođenjem u proizvodnju visoko kvalitetnih matica; • očuvanje kvaliteta i poboljšanje zdravstvene ispravnosti pčelinjih proizvoda; • podizanje stručnog znanja i obučenosti pčelara; • podrške mladim pčelarima početnicima; • podrška pčelarima u preradi i sterilizaciji voska.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška unapređivanju proizvodnje selekcionisanih matica odnosi se na podršku funkcionisanju centara za selekciju, koji se pridržavaju strogo propisanih kriterijuma u selekciji visokokvalitetnih matica, kao i na podršku reprocentrima u uzgoju matica od selekcionisanog materijala (Projekat "Podizanje Centara za selekciju, odgajivanje i reprodukciju matica" sproveden je u potpunosti. U nastavku realizacije projekta formirana su dva centra za selekciju matica: jedan u Sutormoru gdje se odgaja i selekcioniške primorska matica i jedan u Bijelom Polju gdje se odgaja i selekcioniške planinski ekotip domaće kranjske pčele. Oformljena je i mreža odgajivača selekcionisanih matica, tako da danas imamo osam registrovanih odgajivača selekcionisanih matica koje se distribuiraju članovima udruženja. Nastavak realizacije projekta se i dalje sprovodi). Podrška unapređivanju kvaliteta pčelinjih proizvoda i zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica usmjerena je na zaštitu pčelinjih društava od pčelinjeg krpelja (<i>Varroa destructor</i>) upotrebom organskih lijekova i na poboljšanje zdravstvene ispravnosti pčelinjih proizvoda. Pravo na ovu podršku imaju pčelari koji za tretman svojih zajednica od pčelinjeg krpelja koriste organske preparate izuzimajući organske kiseline (mravlja, oksalna i sl.). Podrška će se dati u iznosu do 50% odobrene investicije za nabavku specifične i deficitarne opreme u pčelarstvu. Podrška stručnom osposobljavanju pčelara usmjerava se u razne vidove edukacije i stručnog osposobljavanja pčelara: organizovanje seminara i pčelarskih manifestacija, nabavke literature, izdavanja časopisa i dr. Podrška mladim pčelarima početnicima odnosi se na kupovinu tri oformljene pčelinje zajednice pčelaru početniku ne mlađem od 18 godina i ne starijem od 30 godina, uz obavezu pčelarenja u narednih pet godina, registraciju u Veterinarskoj upravu i u članjenje u Savez pčelarskih organizacija. Mladi pčelari učestvuju sa 20% investicije. Podrška Savezu pčelarskih organizacija u organskoj proizvodnji za nabavku organskog voska. Podrška Savezu pčelarskih organizacija Crne Gore u preradi voska 0.25 €/kg prerađenog voska. Pravo na podršku imaju pčelari članovi Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore koji su upisani u Registar odobrenih objekata za proizvodnju meda. Podrška je u cilju očuvanja kvaliteta voska iz domaće proizvodnje, pokrivanja troškova (podrška radu) i povećanja efikasnosti prilikom prerade voska. Podrška Savezu pčelarskih organizacija Crne Gore u cilju jačanja administrativnih kapaciteta. Savez pčelarskih organizacija Crne Gore koordinira i objedinjuje rad 25 lokalnih udruženja.
Korisnici	Savez pčelarskih organizacija Crne Gore, opštinske pčelarske organizacije, Centri za selekciju matica, uzgajivači matica.
Način	Po ispostavljenoj fakturi sa izvještajem.

plaćanja		
Realizacija	Savez pčelarskih organizacija, odgovorno lice - predsjednik saveza.	
Procedura realizacije	Ministarstvo sa Savezom pčelarskih organizacija, u skladu sa opredijeljenim sredstvima podrške za tekuću godinu, priprema Akcioni plan realizacije budžeta u cilju efikasne i transparentne podrške svim pčelarima članovima Saveza. Savez pčelarskih organizacija dostavlja Ministarstvu spiskove pčelara o preuzetim maticama, podatke i dokaze o nabavljenoj opremi (svi računi i dokazi o plaćanju moraju glasiti na ime pčelara), spisak imena članova udruženja, spisak održanih pčelarskih manifestacija i stručnih predavanja, izvještaji o prerađenom vosku. O sprovedenim mjerama selekcije u Centrima za selekciju angažovani eksperti podnose izvještaje Ministarstvu. Korisnici podrške moraju biti registrovani u Registar odobrenih objekata za proizvodnju meda. Rezultati se verifikuju na bazi detaljnog godišnjeg izveštaja, koji se podnosi Ministarstvu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	A. Proizvodnja selekcionisanih matica - finansiranje centara i reprotanica, stručno sprovođenje projekta; - učešće u nabavci matica, 8000 kom x 4 €.	10.000,00 32.000,00
	B. Unapređivanje kvaliteta pčelinjih proizvoda i zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica učešće u sprovođenju zaštite pčelinjih društava protiv pčelinjeg krpelja;	35.000,00
	učešće u nabavci opreme za Savez pčelarskih organizacija Crne Gore	15.000,00
	C. Podrška Savezu pčelarskih organizacija Crne Gore u preradi voska - jačanje administrativnih kapaciteta; - učešće u nabavci organskog voska.	5.000,00 8.000,00
	D. Podrška mladim pčelarima početnicima učešće u troškovima nabavke tri oformljene pčelinje zajednice.	10.000,00
	E. Stručno osposobljavanje pčelara - organizacija pčelarskih manifestacija i savjetovanja; - učešće Saveza pčelara na međunarodnim pčelarskim manifestacijama i seminarima; - edukacija pčelara;	5.000,00 22.000,00 5.000,00
	UKUPNO: (A + B + C + D + E)	147.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.3. MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA		
1.3.1	PROGRAM INTERVENCIJA NA TRŽIŠTU	
Razlozi za podršku	U uslovima slabo razvijene tržišne infrastrukture proizvođači nijesu u stanju sami rješavati probleme vezane za izrazito sezonski karakter proizvodnje, što ugrožava njihov opstanak i razvoj.	
Ciljevi	• stabilizovanje dohotka proizvođača jagnjadi kroz otklanjanje sezonskog narušavanja sklada između ponude i tražnje; • podrška nabavci jagnjadi po pristupačnim cijenama za određene socijalne grupe i slojeve stanovništva.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Za realizaciju ovog programa će se koristiti instrumenti za stabilizaciju tržišta (Safety net measures) u saradnji sa organizacijama kao što su Crveni krst, udruženja penzionera, sindikalne organizacije i na nivou dosadašnje prakse koja ukazuje da su potrebne godišnje intervencije za otkup do 20.000 tržišnih viškova jagnjadi u izrazito ruralnim područjima koje imaju sezonski karakter (septembar, oktobar).	
Korisnici	Registrovane klanice za otkup jagnjadi.	
Način Plaćanja	Po izvršenom otkupu na osnovu izvještaja otkupljiivača. Na žiro račun isporučiocima.	
Realizacija	Ministarstvo, registrovane klanice za otkup jagnjadi.	
Procedura realizacije	Klanice za otkup jagnjadi dostavljaju podatke o otkupljenim jagnjadima i cijenama kao i ugovore sa organizacijama za koje isporučuju proizvode i poslovnim bankama kojima dokazuju iznos podrške, visinu kamate i period korišćenja.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Podrška programu otkupa jagnjadi	150.000,00
	UKUPNO:	150.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.3. MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA		
1.3.2.	UPRAVLJANJE RIZICIMA U POLJOPRIVREDI	
Razlozi za podršku	Štete na poljoprivrednim usjevima, stoci i drugim resursima redovan su pratilac poljoprivredne proizvodnje, posebno od vremenskih nepogoda na usjevima i štete koje pričinjavaju velike divljači na stoci. Štete većeg obima prevazilaze mogućnost saniranja od strane proizvođača i mogu ozbiljno da ugroze opstanak gazdinstava, a time i dugoročno održivi razvoj proizvodnje.	
Ciljevi	podrška poljoprivrednim proizvođačima da osiguraju svoje usjeve i stoku čime se obezbjeđuje smanjivanje dugoročno negativnih posljedica šteta prouzrokovanih prirodnim nepogodama i drugim vanrednim događajima.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška za upravljanje rizicima u poljoprivredi sastoji se iz: finansiranja dijela troškova osiguranja od šteta na poljoprivrednim usjevima i stoci za registrovana poljoprivredna gazdinstva. Kod osiguranja životinja neophodno je da se vrše redovni veterinarski pregledi i da su ispunjene sve propisane mjere za držanje i upotrebu životinja. Kod osiguranja usjeva i plodova je neophodno da su ispunjene sve agrotehničke mjere i dobra poljoprivredna praksa. Podrška za osiguranje od šteta na poljoprivrednim usjevima i stoci može da iznosi do 50% polise osiguranja.	
Korisnici	Registrovana poljoprivredna gazdinstva.	
Način plaćanja	Po zaključenju polise osiguranja, po ispostavljenom zahtjevu na račun podnosioca.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa osiguravajućim društvima.	
Procedura realizacije	Podrška osiguranju sprovodi se na bazi spiskova - evidencija osiguravajućih društava. Isplata se vrši osiguravajućim društvima. U realizaciji mjere Ministarstvo tijesno sarađuje sa osiguravajućim društvima i lokalnom samoupravom.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Podrška osiguranju u poljoprivredi i nadoknada pričinjenih šteta	200.000,00
	UKUPNO:	200.000,00

MJERE AGRARNE POLITIKE

A) POLJOPRIVREDA

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.1	PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA (MIDAS GRANTOVI)
Razlozi za podršku	Glavne slabosti poljoprivrednog sektora u Crnoj Gori su povezane sa nepovoljnim strukturama poljoprivrednih gazdinstava. Prisutan je veliki broj gazdinstva sa malim stočnim fondom (goveda, ovaca, koza), kao i veliki broj gazdinstava koje se bave voćarskom i povrtarskom proizvodnjom, a zbog usitnjenih površina i raspolaganja neadekvatnim objektima i dotrajalom mehanizacijom, poslovanje im je na pragu rentabilnosti. Trenutno postoji opšti nedostatak većih količina poljoprivrednih proizvoda odgovarajućeg kvaliteta, posebno mesa, voća i povrća, itd., koje bi se koristile prvenstveno za pokrivanje domaćih potreba, pa i za izvoz. Takođe, jedan od veoma bitnih uzroka nedovoljne konkurentnosti crnogorske poljoprivrede jeste niska produktivnost, koja proizilazi i iz nedovoljne tehničke i tehnološke opremljenosti gazdinstava. Postojeća mehanizacija, osim dijela nabavljenog kroz odgovarajuće projekte u posljednje vrijeme, veoma je zastarjela i u znatnoj mjeri izraubovana. Poljoprivredna gazdinstva, zbog nepovoljnog ekonomskog i socijalnog stanja, nijesu u mogućnosti da sama obezbijede dovoljno sredstava za modernizaciju proizvodnje. Proizvodnja je manje efikasna i ljudski resursi manje iskorišteni. Izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih objekata, nabavkom rasnog stočnog fonda, kupovinom moderne opreme i savremene mehanizacije, moguće je poboljšati ekonomske aspekte djelovanja i znatno bolje ispunjavati zahtjeve održavanja prirodnih resursa, zaštite i dobrobiti životinja i bezbjednosti hrane. Prema rezultatima popisa poljoprivrednih gazdinstava iz 2010. godine, pašnjaci čine skoro 62% poljoprivrednog zemljišta u Crnoj Gori, dok ostalih 25% čine livade. Prirodni pašnjaci, budući da dominiraju u odnosu na plodnije obradivo zemljište, uticali su na razvoj gajenja stoke kod nas. U mnogim djelovima države još uvijek se upražnjava praksa izdizanja stoke u planinu, naročito u opštinama na sjeveru. Prema podacima Službe za selekciju stoke za 2010. godinu, postoji više od 2.000 porodica koje se sele iz svojih trajno naseljenih mjesta u planinske ljetnje kolibe (katune). Na ovaj način će se investicije usmjeravati i u oblasti sa kontinuiranim postojanjem poljoprivrednika ili pastira koji još uvijek upražnjavaju tradicionalnu pastoralnu aktivnost / sezonsku ispašu. Pašnjaci od biodiverzitetskog značaja za Crnu Goru suočavaju se sa dvije glavne vrste opasnosti: • napuštanje udaljenih i visokih planinskih pašnjaka uglavnom zbog nepovoljnih uslova za život; • prekomjerna ispaša na pašnjacima u blizini sela i/ili pretvaranje u obradivo zemljište. Kada je u pitanju sektor stočarstva, uzgoj stoke u Crnoj Gori nije dovoljno efikasan zbog nedostatka kapitala i lošeg učinka radne snage. Moderni sistem stočarstva zasniva se na kombinaciji dobrog genetskog potencijala, efikasne i ekonomične proizvodnje hrane za stoku kao i odgovarajućih stočarskih kapaciteta i opreme. Čak i široka proizvodnja zahtijeva značajne investicije. Veoma mali broj poljoprivrednih gazdinstava zadovoljava minimum EU standarda u pogledu higijene, zaštite životne sredine, i zdravlja i dobrobiti životinja. Problemi u skladištenju i manipulaciji stajnjakom su evidentni na cijeloj teritoriji Crne Gore. Iz ovog razloga je napravljen Kodeks dobre poljoprivredne prakse, kako bi se kroz ovaj Kodeks/priručnik poljoprivrednicima pomoglo da unaprijede aspekte očuvanja životne sredine u stočarskoj i u biljnoj proizvodnji i zaštite zemljište od zagađenja i erozije. Preduslov za grant podršku je poštovanje principa dobre poljoprivredne prakse. Detaljni razlozi za podsticaj su definisani u operativnim priručnicima za MIDAS grantove.
Ciljevi	Sveukupni cilj ove mjere je implementacija programa za grantove, koji je napravljen da bude što više u skladu sa IPARD zahtjevima, kroz koji će se naše institucije kao i korisnici (poljoprivredna gazdinstva i kompanije koje se bave poljoprivrednom proizvodnjom) osnažiti i izgraditi da budu u stanju da rukovode i koriste IPARD sredstva.

	Osim konkretne pripreme za IPARD program, ova grant - mjera kroz I i IV poziv za grantove (grant - mjera „Investicija u poljoprivredna gazdinstva“), ima za cilj: • modernizaciju proizvodnje i jačanje proizvodne konkurentnosti, – povećanje produktivnosti gazdinstva, – smanjenje proizvodnih troškova, • dostizanje nacionalnih i standarda Zajednice (EU) na polju: – zaštite životne sredine, – javnog zdravlja, – zdravlja životinja i biljaka, – dobrobiti životinja, – zaštite na radu; • povećanje kvaliteta proizvoda, higijene i bezbjednosti hrane; • poboljšanje konkurentnosti porodičnih poljoprivrednih gazdinstava; • uvođenje novih tehnologija i inovacija, i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • poboljšanje kvaliteta proizvoda uz ispunjavanje nacionalnih i EU standarda u oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine; • očuvanje proizvodnje tradicionalnih proizvoda; • povezivanje sektora poljoprivrede i sektora turizma; • obogaćivanje turističke ponude specifičnim i rijetkim proizvodima visokog kvaliteta; Kroz II i III poziv za grantove (grant mjere: 1. Poljoprivredno-ekološke investicije u planinska poljoprivredna gazdinstva i 2. Upravljanje stajskim đubrivom i sprečavanje erozije) ima se za cilj ostvarenje: – grant - mjera 1: • podrške tradicionalnim modelima sezonske ispaše na prirodnim i polu-prirodnim pašnjacima sa velikom prirodnom vrijednošću u posebnim planinskim regijama u kojima se primjenjuju tradicionalne metode; • podrške tradicionalnoj lokalnoj ekonomiji poljoprivrednika u planinskim područjima kroz razvoj mogućnosti za stvaranje dodate vrijednosti u poljoprivrednoj proizvodnji, kompletan proizvodni proces i bolje uslove za život ili rad na poljoprivrednim gazdinstvima; • doprinosa očuvanju biodiverziteta i tradicionalnih “otvorenih” pejzaža; • smanjenje opterećenja na nižim površinama pod pašnjacima. – grant - mjera 2: • smanjenje rizika od zagađivanja nitrata površinskih i podzemnih voda, koje potiče od stajskog đubriva, tečnog stajnjaka, zagađene kišnice i otpadnih voda iz silaže; • smanjenje zagađenja površinskih voda, bilo putem eutrofikacije (obogaćivanje hranljivim sadržajem) ili smanjenja kiseonika prouzrokovanog ispuštanjem organske materije sa velikom biološkom potrošnjom kiseonika; • smanjenje erozije zemljišta zadržavanjem i održavanjem terasa; • pomaganje poljoprivrednicima da se upoznaju, usvoje i počnu da primjenjuju dobre prakse i standarde EU u ovim oblastima, kao npr. dobra poljoprivredna praksa, ispunjavanje određenih uslova vezanih za zaštitu životne sredine, bezbjednost hrane i zaštitu dobrobiti životinja, tj. unakrsno ispunjavanje uslova; čije zadovoljavanje će našim poljoprivrednicima biti preduslov za sticanje prava na razne vidove podrške, kao npr. direktna plaćanja, u skladu sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU. Detaljni ciljevi ovog programa, kao i kriterijumi podrške, su definisani operativnim priručnicima za MIDAS grantove, odobrenim od strane Svjetske banke i Ministarstva.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Ovom mjerom se pruža bespovratna podrška po implementiranoj, a prethodno odobrenoj investiciji. Za svaku mjeru su određeni minimalni i maksimalni iznosi moguće investicije, da je prethodno utvrđen iznos podrške, da su detaljno definisane prihvatljive i neprihvatljive investicije, da se ocjena zahtjeva vrši po utvrđenim kriterijumima. Sva dokumenta za podnošenje zahtjeva koja se nalazi na portalu Ministarstva i MIDAS projekta.
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja su upisana u odgovarajuće registre.

Način plaćanja	Po ispostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske provjere završene investicije, korisniku se na njegov žiro račun uplaćuje iznos novca, koji može biti u visini 50 ili 60 % od ugovorene i uspješno implementirane investicije, tj. u zavisnosti da li se radi o I i IV pozivu kod kojih je podrška 50% ili se radi o II i III pozivu gdje je podrška 60% bespovratnih sredstava. Procedura plaćanja je u skladu sa smjernicama, detaljno opisanim i objavljenim u operativnim priručnicima za MIDAS grantove.			
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa Svjetskom bankom i uz pomoć kancelarije MIDAS projekta.			
Procedura realizacije	Ministarstvo kao korisnik projekta je zaduženo za pripremu grant mjera za podršku koje su sastavni dio operativnog priručnika za grantove. Priručnik i sva prateća dokumentacija se šalju na saglasnost Svjetskoj banci i nakon dobijanja saglasnosti objavlju se javni poziv za podnošenje zahtjeva, sa jasno unaprijed utvrđenim kriterijumima. U okviru promovisanja poziva i pojašnjavanja pravila i procedura, vrši se kampanja u skoro svim gradovima Crne Gore. Rok za podnošenje zahtjeva od 90 dana. Nakon podnošenja zahtjeva slijedi ocjena zahtjeva, tj. administrativna i terenska provjera podnosioca zahtjeva. Zatim slijedi potpisivanje ugovora o grant podršci, investiranje, i nakon završene investicije podnosioci zahtjeva dostavljaju zahtjev za plaćanje, nakon čega se vrši terenska kontrola. Ako su sve procedure u zahtjevi ispoštovane, korisnicima se na njihove račune isplaćuje iznos od 50 ili 60% (u zavisnosti koji je poziv u pitanju) od prethodno odobrene i implementirane investicije.			
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, Koordinator projekta - generalni direktor Direktorata za plaćanje. Sve aktivnosti se implementiraju uz monitoring i izvještavanje kancelarije MIDAS projekta. Tim Svjetske banke koji prati MIDAS projekat dolazi minimum dva puta godišnje u nadzorne misije i pismeno izvještava o utvrđenom stanju tokom tih misija. Na godišnjem nivou se angažuje nezavisna revizorska kompanija, koja izvrši godišnju reviziju projekta, posebno za IBRD i posebno za GEF dio implementiranih sredstava projekta.			
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €		
	Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva, prema kriterijumima iz operativnih priručnika za MIDAS grantove.	GEF	IBRD	UKUPNO
		1.200.000,00	2.600.000,00	3.800.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.2	PODRŠKA RAZVOJU VINOGRADARSTVA I VINARSTVA
Razlozi za podršku	Crna Gora ima veoma bogatu tradiciju u vinogradarstvu, proizvodnji vina i stonog grožđa. Ukupna površina pod zasadima vinove loze je 4.512 ha, sa 17 miliona čokota i godišnjom proizvodnjom oko 40 miliona kilograma grožđa. U Centralni registar proizvođača grožđa i vina do sada je upisano 488 proizvođača, od kojih 44 porodične vinarije imaju dozvolu za puštanje vina u promet. Proizvodnja vina je važan sektor u Crnoj Gori sa učešćem od 0,87% u BDP. Vino je najveći izvozni proizvod prehrambenog sektora. U loznom sortimentu Crne Gore dominiraju vinske sorte koje se gaje na 90% vinogradarskih površina, od kojih se najviše gaje autohtone sorte Vranac i Kratošija za proizvodnju crvenih vina. Proizvodnja bijelih vina je manje zastupljena i uglavnom u sortiimentu dominiraju Chardonnay, Sauvignon, autohtone sorte Krstač i Žižak. Kvalitet domaćeg grožđa i vina je odličan zbog povoljnih klimatskih uslova i sprovođenja savremenih mjera agrotehnike. Kvalitet proizvoda je važan elemenat tržišne uspješnosti i konkurentnosti u poljoprivredi. Posljednjih par godina je zabilježen značajan rast površina pod vinogradima ali raspoloživi potencijali omogućavaju dalji rast i razvoj ovog sektora. Ovim programom se podstiče zasnivanje novih i revitalizacija starih proizvodnih zasada vinove loze, koji će uz redovnu primjenu savremene agrotehnike davati visoke, kvalitetne i stabilne prinose što će imati za posljedicu modernizaciju proizvodnog i tehnološkog procesa proizvodnje grožđa, vina i drugih proizvoda od grožđa i vina.
Ciljevi	• bolje korišćenje prirodnih resursa; • podizanje novih i modernizacija starih proizvodnih zasada vinove loze sadnim materijalom kontrolisanog kvaliteta; • uspostavljanje baze podataka za formiranje katastra vinove loze; • unapređivanje kvaliteta proizvoda i modernizacija proizvodnje; • bolje pozicioniranje crnogorskih vina na domaćem i inostranom tržištu; • smanjenje rizika od elementarnih nepogoda.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Mjera razvoja vinogradarstva i vinarstva se sprovodi kroz podršku za zasnivanje novih proizvodnih i modernizaciju postojećih zasada vinove loze i opreme za čuvanje vina. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa javnim pozivom za dodjelu podrške za podizanje novih i modernizaciju postojećih vinograda i opreme za čuvanje vina u 2014. godini. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. U javnom pozivu detaljno su opisani: • korisnici podrške; • prihvatljive investicije; • kriterijumi prihvatljivosti; • visina podrške; • potrebna dokumentacija; • način podnošenja zahtjeva. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Maksimalno učešće budžetskih sredstava po zahtjevu iznosi 5.000€.
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju propisane kriterijume i uslove javnog poziva
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji - rukovodilac službe.

Procedura realizacije	Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljene dokumentacije i/ili izvještaja komisije. Realizacija aktivnosti utvrđuje se na terenu i izvještaj dostavlja Ministarstvu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	Podrška za zasnivanje novih proizvodnih i modernizaciju postojećih zasada vinove loze i opreme za čuvanje vina	300.000,00
	UKUPNO:	300.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.3	PODRŠKA PODIZANJU I MODERNIZACIJI / OPREMANJU PROIZVODNIH VOĆNIH ZASADA
Razlozi za podršku	Postoje agroekološki uslovi i značajan zemljišni potencijal za zasnivanje komercijalne proizvodnje i uzgoj kontinentalnih i suptropskih voćnih vrsta. Usljed nemogućnosti poljoprivrednih gazdinstava da u dovoljnom obimu samostalno finansiraju visoka investiciona ulaganja, pri tom uzimajući u obzir juvenilni stadijum biljke bez mogućnosti povraćaja sredstava i zarade, koji traje od dvije do šest godina (zavisno od voćne vrste), raspoloživi prirodni resursi nijesu dovoljno iskorišćeni. Stoga se ovim programom obezbjeđuju sredstva za podršku, kojim bi se umanjila investiciona ulaganja proizvođača prilikom zasnivanja proizvodnih voćnih zasada, a koji bi uz redovnu primjenu savremene agrotehnike bili visoko profitabilni s mogućnošću zadovoljenja „3K“ principa: kontinuitet, kvantitet i kvalitet. Redovan i stabilan prinos visokog kvaliteta, dugoročno će uticati na smanjenje uvoza svježeg voća, kao i na povećanje obima prerade i obogaćivanje asortimana proizvoda visokih faza prerade, čime se postiže povoljna izvozna struktura i viši nivo konkurentnosti.
Ciljevi	• bolje korišćenje prirodnih resursa zasnivanjem proizvodnih zasada sadnim materijalom kontrolisanog kvaliteta; • smanjenje domaćeg deficita voća i prerađevina od voća; • smanjenje rizika od elementarnih nepogoda; • podizanje konkurentnosti domaćih proizvoda; • optimalna gustina sklopa novopodignutih zasada omogućava projekciju prinosa po ha, neophodnu za kreiranje programa koji će se realizovati na nacionalnom nivou; • formiranje baze podataka – registra proizvođača voća.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za: • podizanje novih voćnih zasada; • postavljanje konstrukcije potpore za špalirni uzgoj; • postavljanje sistema za navodnjavanje; • postavljanje sistema protivgradne zaštite. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa javnim pozivom za dodjelu podrške po osnovu podizanja i opremanja proizvodnih voćnih zasada u 2014. godini. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. U javnom pozivu detaljno su opisani: • korisnici podrške; • prihvatljive investicije; • kriterijumi prihvatljivosti; • visina podrške; • potrebna dokumentacija; • način podnošenja zahtjeva. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>. Maksimalno učešće budžetskih sredstava po zahtjevu iznosi 5.000€. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane u javnom pozivu.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>. I GRUPA: Za investicije koje se vezuju za proljećnu sadnju isplata podrške je u tekućoj godini, a za investicije koje se vezuju za ljetnju i jesenju sadnju u n+1 godini. Izuzetno, podrška za investicije koje se odnose na zasade sa gustim biljnim sklopom u kojima je planiran uzgojni oblik vitki vretenasti žbun, isplata će se vršiti etapno u četvorogodišnjem periodu po 25% podrške godišnje.

	II i III GRUPA: Isplata podrške u tekućoj godini.	
Realizacija	Ministarstvo i Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije <i>na licu mjesta</i> utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na bazi dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	I GRUPA - Podrška za zasade zasnovane tekuće godine (sad. mat., konstrukcija za špalir, navodnjavanje, protivgr.zašt.)	200.000,00
	II GRUPA - Podrška za zasade starosti 2 do 4 godine (navodnjavanje, protivgradna zaštita)	70.000,00
	III GRUPA - Podrška za zasade od 5 i više godina, koji su u fazi pune rodnosti (protivgradna zaštita)	30.000,00
	Podrška za zasade zasnovane u jesen 2013. godine	100.000,00
	UKUPNO:	400.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.4	PODRŠKA PRIMARNOJ PROIZVODNJI U MASLINARSTVU
Razlozi za podršku	U Crnoj Gori ima približno 3.200 ha površina pod maslinama. Prosječna godišnja proizvodnja je oko 500 tona maslinovog ulja i 50 tona stonih maslina. Iako kapacitet proizvodnje nije velik, ovo je značajan sektor u kome se teži ka povećanju proizvodnje, uređenju domaćeg i konkurentnosti na inostranom tržištu. U poslednjih desetak godina zaustavljen je opadajući trend u gajenju ove kulture između ostalog realizacijom agrobudžetskih projekata. U želji da se maksimalno iskoriste prirodni potencijali za uzgoj maslina, koje naša zemlja nesumnjivo ima, proizvođači se stimulišu da podižu nove, i da revitalizuju postojeće, stare zasade. Osim što je mjera prvi put odvojena od mjere podrške voćarskoj proizvodnji, novina je i podrška za nabavku opreme u primarnoj proizvodnji. Time se želi podstaći savremenija, brža i jeftinija berba i prerada plodova masline. Povećanjem proizvodnje ekstra djevičanskog maslinovog ulja, osavremenjavanjem berbe i proizvodnje, postepeno će se uticati i na uređenje domaćeg tržišta, a krajnji cilj biće plasman na tržište EU.
Ciljevi	• povećanje broja stabala masline i povećanje proizvodnje maslinovog ulja visokog kvaliteta; • jačanje konkurentnosti domaćih proizvoda i proizvodnje u Crnoj Gori; • bolje korišćenje prirodnih resursa podizanjem zasada masline na manje plodnim, kamenitim i strmim terenima; • spuštanje krošnji starih visokih stabala na visinu na kojoj je moguće izvršiti berbu uz pomoć mehanizacije; • osavremenjavanje berbe i proizvodnje maslinovog ulja; • priprema proizvođača za inostrano tržište, praćenjem EU standarda u berbi, proizvodnji, pakovanju, čuvanju i stavljanju u promet maslinovog ulja.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za sadni materijal, opremu i aktivnosti u primarnoj proizvodnji: • podizanje novih zasada maslina; • revitalizaciju starih zasada maslina; • nabavku električnih tresača. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa javnim pozivom za dodjelu podrške za podizanje novih i revitalizaciju starih zasada masline i nabavku električnih tresača u 2014. godini. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. U javnom pozivu detaljno su opisani: • korisnici podrške; • prihvatljive investicije; • kriterijumi prihvatljivosti; • visina podrške; • potrebna dokumentacija; • način podnošenja zahtjeva. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>. Maksimalno učešće budžetskih sredstava po zahtjevu iznosi 5.000€. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane u javnom pozivu

Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, rukovodilac službe.	
Procedura realizacije	Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljene dokumentacije i izvještaja komisije. Realizacija aktivnosti utvrđuje se na terenu i izvještaj dostavlja Ministarstvu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	Podrška za zasnivanje novih i revitalizaciju postojećih zasada masline.	
	Podrška za nabavku savremene opreme za primarnu proizvodnju masline.	
	UKUPNO:	100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.5	PODRŠKA POVRTARSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	Struktura i obim proizvodnje povrća u Crnoj Gori trenutno je na nezadovoljavajućem nivou. Dominantne kulture su: parađajz, paprika, kupus i lubenica, dok je proizvodnja ostalih kultura neznatna i ne zadovoljava domaće potrebe. Pored ovoga, veoma je važan izbor sortimenta pojedinih kultura s aspekta vremena sazrijevanja i organoleptičkih svojstava ploda. Zapostavljen je autohtoni sortiment superiornih organoleptičkih osobina (i u komercijalnoj i u rasadničkoj proizvodnji), i nedovoljno se koriste mogućnosti koje pružaju povoljni agroklimatski uslovi za uzgoj ranih sorti povrća. Dakle, povećanje obima proizvodnje, treba da prati prestruktuiranje proizvodnje i mijenjanje navika proizvođača u smislu izbora vrste/sorte koju uzgajaju i nivoa primjene mehanizacije u proizvodnom procesu. Visoka investiciona ulaganja mogu biti opravdana, odnosno proizvodnja rentabilna ukoliko se može realizovati plasman što se postiže pravilnim izborom sortimenta i primjenom agrotehničkih mjera. Ovim programom obezbjeđuju se sredstva za podršku uzgoja prije svega autohtonih i izrazito deficitarnih vrsta povrća. Uvažavajući značajan zemljišni potencijal za uzgoj povrtarskih kultura, smatramo da bi pravilnim struktuiranjem povrtarske proizvodnje značajno smanjili uvoz ovih proizvoda i probleme u plasmanu na domaćem tržištu.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti povrtarske proizvodnje; • intenziviranje uzgoja autohtonih vrsta povrća i mogućnost izvoza; • intenziviranje uzgoja deficitarnih vrsta povrća u cilju smanjenja uvoza; • zadovoljavanje potreba domaćeg tržišta ostalim vrstama povrća tokom cijele godine; • optimalno korišćenje raspoloživih resursa oranica kroz redovnu obradu površina pogodnih za gajenje povrtarskih kultura, poštujući principe dobre poljoprivredne prakse.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Prihvatljiva investicija je: • proizvodnja autohtonih vrsta povrća na minimalnoj površini od 0,3 ha na otvorenom polju u skladu sa savremenim principima uzgoja i 0,03 ha u zaštićenom prostoru; • proizvodnja ostalih vrsta povrća na površini od minimalno 0,5 ha na otvorenom polju u skladu sa savremenim principima uzgoja odnosno 0,3 ha u zaštićenom prostoru; • proizvodnja rasada povrća na površini od minimalno 0,03 ha u zaštićenom prostoru; • nabavka priključaka za poljoprivredne mašine (za postavljanje agrotekstila, folija i kapajućih traka, za formiranje bankova, poluautomatskih i automatskih mašina za sjetvu, sadilica za rasad, vadilica povrtarskih krtolastih i gomoljastih kultura, rasturači stajnjaka i mineralnih đubriva, itd.); • nabavka mašina za punjenje kontejnera i saksija supstratom; • nabavka uređaja za zaštitu bilja, odnosno fogeri; • nabavka međurednih kultivatora i rotokultivatora; • nabavka sistema za navodnjavanje (pumpe, crijeva za navodnjavanje, crijevni sistem za orošavanje). Napomena: ne podržavaju se kapajuće trake i ostali repromaterijal. Ne mogu sa sabirati površine uzgoja različitih vrsta povrća za ispunjavanje navedenog minimuma po zahtjevu. Proizvođač povrća podnosi Ministarstvu zahtjev za ostvarivanje prava na podršku sa sljedećom dokumentacijom: • izvod iz Registra proizvođača bilja; • dokaz o vlasništvu zemljišta (izvod iz katastra, ugovor o zakupu); • plan proizvodnje za tekuću godinu (obim i struktura proizvodnje); • dokaz o kupovini opreme i mehanizacije (račun sa specifikacijom); • dokaz o kupovini sertifikovanog sjemenskog materijala ili o kupovini rasada povrća od registrovanog proizvođača sjemena i sadnog materijala (fiskalni račun/virman); Zbog trenutne nemogućnosti kupovine sertifikovanog rasada autohtonih vrsta/sorti povrća, proizvođači iz sopstvene proizvodnje izdvajaju sjeme, koje u sljedećoj godini koriste za proizvodnju

	rasada. Radi podrške razvoja i kontrole proizvodnje autohtonih vrsta i sorti povrća, podnosilac zahtjeva za podršku umjesto računa o kupovini rasada (u ovoj godini), dostavlja: • ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji sa proizvođačem koji je upisan u Registar proizvođača sjemena i sadnog materijala o predaji određene količine sjemena u cilju proizvodnje adekvatne količine rasada i • potvrdu Fitosanitarne uprave da je evidentiran kao kooperant registrovanog proizvođača na osnovu Ugovora o poslovno-tehničkoj saradnji sa registrovanim proizvođačem. Proizvođač rasada povrća podnosi Ministarstvu zahtjev za ostvarivanje prava na podršku sa sljedećom dokumentacijom: • rješenje o upisu u Registar proizvođača sjemena i sadnog materijala; • završni izvještaj Fitosanitarne uprave o stručnoj kontroli proizvodnje i proizvedenim količinama rasada; • plan proizvodnje za tekuću godinu (obim i struktura proizvodnje); • dokaz o porijeklu sertifikovanog polaznog materijala i supstrata (fiskalni račun/virman i etiketa pakovanja). Dokaz o porijeklu polaznog materijala za proizvodnju rasada autohtonih vrsta/sorti je: Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji i ovjerena prijava proizvodnje od Fitosanitarne uprave za preuzetu količinu sjemena); • dokaz o kupovini opreme i mehanizacije (račun sa specifikacijom). Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. maj odnosno 30. novembar u zavisnosti od vremena realizacije investicije. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti investicije, do 3.000 € po zahtjevu. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.	
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači koji ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva nakon na žiro-račun nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i> .	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, rukovodilac službe.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije <i>na licu mjesta</i> utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na bazi dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, Fitosanitarna uprava i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Investicije za uzgoj autohtonih vrsta povrća	50.000,00
	Investicije za uzgoj ostalih povrtarskih kultura	100.000,00
	Investicije za proizvodnju rasada povrća	50.000,00
	UKUPNO:	200.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.6.	PODRŠKA PODIZANJU PLANTAŽNIH ZASADA VIŠEGODIŠNJEG LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA	
Razlozi za podršku	Prirodni proizvodi biljnog porijekla dobijaju sve veći značaj u farmaciji, kozmetici, ishrani, zbog svoje superiornosti u odnosu na sintetičke proizvode. U našoj zemlji ima 5.000 biljnih vrsta, od čega 200 čine endemske vrste, što Crnu Goru svrstava u sam vrh svjetskih prirodnih ekoloških bašti. Takvo bogatstvo omogućava njihovu eksploataciju, ali istovremeno nameće potrebu njihove zaštite od neracionalnog iskorišćavanja zasnivanjem plantažnih zasada ljekovitog i aromatičnog bilja. Uzgojem ljekovitog i aromatičnog bilja može se ostvariti znatno veća zarada po jedinici površine u odnosu na uzgoj drugih kultura. Uzimajući u obzir potencijale koje Crna Gora ima, poljoprivredna gazdinstva imaju mogućnost bavljenja plantažnom proizvodnjom ljekovitog i aromatičnog bilja. Na taj način povećao bi se obim prerade i proširio asortiman proizvoda, koji bi bili konkurentni na tržištu.	
Ciljevi	• kultivisani uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja; • povećanje dodate vrijednosti poljoprivrednih proizvoda povećanjem efikasnosti u preradi; • uvođenje novih tehnologija i inovacija i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • povećanje količine i proširenje asortimana proizvoda, sa mogućnošću izvoza.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za podizanje plantaža višegodišnjeg ljekovitog i aromatičnog bilja. Poljoprivredni proizvođač podnosi Ministarstvu zahtjev za ostvarivanje prava na podršku sa sljedećom dokumentacijom: • dokaz o kupovini sjemenskog/sadnog materijala – fiskalni račun ili virman; • dokaz o zdravstvenoj ispravnosti i sortnoj čistoći sjemenskog/sadnog materijala; • izjava o izvršenoj sjetvi/sadnji; • dokaz o vlasništvu zemljišta (izvod iz katastra – posjedovni list ili ugovor o dugoročnom zakupu zemljišta). Uslovi za ostvarivanje prava na podršku: • primjena agrotehničkih mjera (odsustvo korova iz zasada); • minimalna površina zasada i gustina biljnog sklopa. Podržava se: • podizanje zasada: žalfije (<i>Salvia officinalis</i>), lavande (<i>Lavandula angustifolia</i>), kantariona (<i>Hypericum perforatum</i>), smilja (<i>Helichrysum arenarium</i>), majčine dušice (<i>Thymus serpyllum</i>) i timijana (<i>Thymus vulgaris</i>), matičnjaka (<i>Melissa officinalis</i>) i pelina (<i>Artemisia absinthium</i>) na minimalnoj površini od 0.5 ha i gustom sadnje od 40.000 sadnica po ha; Podrška se utvrđuje na osnovu zasijane/zasađene površine pod uslovom da je procenat prijema preko 90%. Iznos podrške je 1.500 € po ha. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>. Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. maj odnosno 30. novembar u zavisnosti od vremena realizacije investicije. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.	
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači koji ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva nakon na žiro-račun nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i> .	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, rukovodilac službe.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije <i>na licu mjesta</i> utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na bazi dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	Podrška za zasnivanje plantaža višegodišnjeg ljekovitog i aromatičnog bilja	30.000,00
	UKUPNO:	30.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.7	PODRŠKA INVESTICIJAMA U PRERADU NA PORODIČNIM GAZDINSTVIMA
Razlozi za podršku	Podsticanjem prerade na porodičnim gazdinstvima doprinosi se povećanju konkurentnosti crnogorskih poljoprivrednika. S obzirom da ruralna područja imaju dugu tradiciju u preradi različitih animalnih i biljnih proizvoda na gazdinstvu ova mjera doprinosi povećanju stepena prerade sa ciljem da se proces proizvodnje na porodičnim gazdinstvima unaprijedi. Proizvodi, kao što su sir, mesne prerađevine, različita pića, prerađevine od voća (uključujući i masline) i povrća, predstavljaju važan dio ruralne ekonomije i doprinose unapređivanju ekonomskog položaja porodičnih gazdinstava. Postoje raspoloživi potencijali koji mogu obogatiti ponudu lokalnih proizvoda i omogućiti zapošljavanje stanovništva, pa i održavanje seoske infrastrukture. Ti proizvodi znače i mogućnost povećavanja dodate vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, posebno plasmanom tih proizvoda kroz turizam. Pristup tržištu i zadovoljavanje potreba savremenog potrošača zahtijevaju prilagođavanje obima i kvaliteta, a posebno higijenskih standarda proizvoda, kao i usaglašavanje sa minimalnim nacionalnim standardima u oblasti bezbjednosti hrane i očuvanja životne sredine. Potrebne su investicije koje bi omogućile veću produktivnost rada, razvoj tehnologija i transfer znanja u proizvodnji.
Ciljevi	• poboljšanje konkurentnosti porodičnih gazdinstava; • povećanje dodate vrijednosti poljoprivrednih proizvoda povećavanjem efikasnosti u preradi; • uvođenje novih tehnologija i inovacija i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • poboljšanje kvaliteta proizvoda uz ispunjavanje minimalnih nacionalnih standarda iz oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine; • očuvanje proizvodnje tradicionalnih domaćih proizvoda; • obogaćivanje turističke ponude specifičnim proizvodima visokog kvaliteta.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju porodična poljoprivredna gazdinstva, koja se bave preradom kao dopunskom djelatnošću, kooperative i grupe proizvođača koji se udruže za preradu određenih poljoprivrednih proizvoda sa porodičnih gazdinstava. Podržavaju se investicije u već postojeću preradu kao i u razvoj novih proizvoda, procesa i tehnologija. Svi projekti moraju u cjelini dokazati ispunjavanje minimalnih nacionalnih standarda iz oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine, koji važe za preradu na poljoprivrednim gazdinstvima. Podržava se: nabavka tehnološke opreme, kao i adaptacija objekata. Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti investicije. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke. U javnom pozivu detaljno su opisani: • korisnici podrške; • prihvatljive investicije; • kriterijumi prihvatljivosti; • visina podrške; • potrebna dokumentacija; • način podnošenja zahtjeva. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>.
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva sa dopunskim djelatnostima prerade poljoprivrednih proizvoda i organizacije proizvođača, koje ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa javnim pozivom.
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa javnim pozivom, a nakon dobijanja izvještaja savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa savjetodavnim službama.

Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja savjetodavnih službi.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice -generalni direktor generalnog direktorata za ruralni razvoj i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	UKUPNO:	400.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.8	UNAPREĐIVANJE KVALITETA PROIZVODA
Razlozi za podsticaj	Kvalitet proizvoda je važan element tržišne uspješnosti i konkurentnosti u poljoprivredi. Veću efikasnost moguće je ostvariti vertikalnim integrisanjem poljoprivredne proizvodnje i prerade u jedinstvene šeme kvaliteta. Na taj način je moguće garantovati i veći nivo sljedljivosti proizvoda, što postaje sve važnije sa stanovišta potrošača. U crnogorskoj poljoprivredi i prerađivačkoj industriji učinjeni su važni koraci u pravcu uspostavljanja savremenih sistema politike kvaliteta, ali su za jačanje konkurentnosti potrebni dalji još intenzivniji koraci. Viši kvalitet moguće je postizati garantovanjem dodatnih elemenata od različitih oblika zaštite geografskog porijekla i geografskih oznaka, pa sve do organskih proizvoda. Ti sistemi su pod posebnom zvaničnom zaštitom i nadzorom. Kvalitetan proizvod treba da je praćen i adekvatnim marketingom. Informacije o visokom kvalitetu proizvoda mogu dodatno privući potrošača. Crna Gora ima znatan potencijal u proizvodnji proizvoda višeg kvaliteta, ali je on za sada još nedovoljno korišćen. Neadekvatna tehnološka opremljenost manjih pogona u kojima se primjenjuju tradicionalne metode proizvodnje hrane otežavaju ispunjavanje zahtjeva iz „higijenskog paketa“ odražavaju se na njihovu konkurentnost. Podrška za unapređivanje proizvodnje (adaptacija objekata, primjena dobre higijenske prakse, dobre proizvođačke prakse) i podsticaji podizanju kvaliteta proizvoda i uspostavljanju šema za postizanje viših standarda, pogotovo uz povezivanje primarne proizvodnje i prerade, mogu u znatnoj mjeri povećati mogućnosti plasmana poljoprivredno prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu, naročito preko turizma.
Ciljevi	• poboljšanje konkurentnosti primarne poljoprivrede i prerade; • unapređivanje kvaliteta proizvoda; • podrška proizvođačima koji se uključuju u šeme kvaliteta (organska proizvodnja, zaštita geografskih oznaka itd.).
Opis mjera i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za: • uvođenje i sertifikaciju sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane; • uključivanje poljoprivrednih proizvođača u registrovane šeme kvaliteta; Podrška za uvođenje i sertifikaciju sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane odnosi se na troškove uvođenja i sertifikacije šeme kvaliteta i iznosi najviše 50% ukupnih troškova uvođenja i sertifikacije, maksimalno do 5.000 € po projektu. Podrška uključivanju poljoprivrednih proizvođača u registrovane šeme kvaliteta, u iznosu najviše 800 € za šeme kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (oznaka porijekla, geografska oznaka i tradicionalni specijalitet). Minimum kriterijuma za uključivanju u registrovanu šemu kvaliteta – organska primarna proizvodnja, definisan je mjerom ruralnog razvoja: 2.2.2 - organska proizvodnja. Podrška sertifikovanim organskim proizvođačima, 400 € po proizvođaču. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku za uvođenje i sertifikaciju sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane biće definisani javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke. U javnom pozivu detaljno su opisani: • korisnici podrške; • prihvatljive investicije; • kriterijumi prihvatljivosti; • visina podrške; • potrebna dokumentacija; • način podnošenja zahtjeva. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>.
	33

Korisnici	Individualna poljoprivredna gazdinstva ili udruženja poljoprivrednih proizvođača koji ispunjavaju propisane ulove.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa javnim pozivom i nakon dobijanja izvještaja sa terena savjetodavne službe.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice-generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Osnova za obračun i isplatu podrške su izvještaj sertifikacionih tijela.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i ovlaštene inspekcije i službe.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Učešće u troškovima uvođenja i sertifikacije šema kvaliteta (do 50% ukupne vrijednosti projekta, ne više od 5.000 € po projektu.	30.000,00
	Učešće u troškovima uključivanja proizvođača u registrovane šeme kvaliteta, u iznosu najviše 800 € za šeme kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (oznaka porijekla, geografska oznaka i tradicionalni specijaliteti).	10.000,00
	Kreiranje prijedloga za zvanični izgled loga OP/GO/GTS.	5.000,00
	Podrška sertifikovanim organskim proizvođačima, 300 € po zahtjevu.	15.000,00
	Edukacija proizvođača za uvođenje šema kvaliteta i istraživanja u ovoj oblasti.	25.000,00
	UKUPNO:	85.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.9	PROMOCIJA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA I POLJOPRIVREDE	
Razlozi za podršku	Jedna od karakteristika crnogorske poljoprivrede je da tržištu nudi veoma raznovrsnu paletu proizvoda, ali u malim serijama. Često potrošači nemaju dovoljno informacija o tim proizvodima, posebno turisti koji dolaze u Crnu Goru, kao i potrošači van Crne Gore. S druge strane, usitnjeni proizvođači i prerađivačka industrija nijesu u mogućnosti da samostalno promovisu sopstvene proizvode. Takođe, postoji potreba da crnogorski proizvođači kroz različite vidove posjeta i razmjene iskustava sa kolegama iz inostranstva steknu nova znanja i unaprijede svoju proizvodnju. Nedostatak ekonomije obima može se nadomjestiti sa podržanom generičkom promocijom, kao i sa promovisanjem odgovarajućih tržišnih aktivnosti za specifične proizvode. Stoga je potrebno i dalje izvoditi ciljnu podršku i intenzivirati rad na promociji i marketingu crnogorskih proizvoda.	
Ciljevi	• jačanje konkurentnosti putem promocije crnogorskih poljoprivrednih proizvoda u zemlji i inostranstvu; • uspostavljanje i jačanje veze između turizma i poljoprivrede; • povećana saradnja između poljoprivrednika iz Crne Gore i inostranstva; • podizanje svijesti potrošača o kvalitetu proizvoda.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Mjera jačanja konkurentnosti poljoprivrede se sprovodi kroz podršku raznim vidovima promotivnih kampanja: • organizovanje i učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima; • izložbama i drugim manifestacijama; • reklamiranje putem različitih kanala komunikacije. Prednost imaju aktivnosti promocije i informisanja u okviru registrovanih šema kvaliteta koje ukazuju na specifičnosti proizvoda u pogledu njihovog kvaliteta, proizvodne metode ili doprinosa smanjenju štetnih uticaja na životnu sredinu. Podrška se daje u obliku kofinansiranja. Na sajtu Ministarstva biće objavljen javni konkurs kojim će jasno biti definisani kriterijumi za podršku manifestacijama.	
Korisnici	Subjekti koji se bave proizvodnjom i preradom poljoprivrednih proizvoda, lokalne zajednice, nevladine organizacije, registrovana udruženja u poljoprivredi.	
Način plaćanja	Po ispostavljenom planu i programu, zahtjevu, izvještaju i fakturi za tekuću godinu.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa proizvođačima, lokalnim zajednicama, udruženjima, kooperativama i NVO	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i dostavljenih planova i programa	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za ruralni razvoj.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	Učešće na međunarodnim sajmovima	70.000,00
	Regionalni i lokalni sajmovi izložbe	20.000,00
	Edukativne i druge aktivnosti	70.000,00
	Regionalna izložba priplodne stoke sa pratećim aktivnostima i smotra konja Žabljak.	6.000,00
	UKUPNO:	166.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.10	PODRŠKA UNAPREĐENJU KVALITETA SIROVOG MLJEKA	
Razlozi za podršku	Problem sa nestabilnim kvantitetom i kvalitetom je prepoznat kao jedan od glavnih problema u otkupu mlijeka i plasmana na tržištu. Kvalitet mlijeka će se unapređivati kroz aktivnosti koje će voditi smanjenju broja mikroorganizama i somatskih ćelija.	
Ciljevi	• povećana proizvodnja mlijeka; • unapređivanje kvaliteta sirovog mlijeka; • unapređivanje kvaliteta proizvoda; • povećanje otkupa mlijeka i prerade u registrovanim mljekarama.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za: • nabavku opreme za čuvanje i hlađenje mlijeka; • nabavku aparata za mužu; • nabavku sredstva i dipera (uronjivača) za dezinfekciju i higijenu vimena, prije i poslije muže, sredstva za čišćenje vimena („suvo pranje“), sredstva za kontrolu prisustva bakterija na licu mjesta, itd; Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi najviše 60% vrijednosti investicije a može biti maksimalno 5.000€ po projektu. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku definisaniće se javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Službe za selekciju stoke. U javnom pozivu detaljno su opisani: • korisnici podrške; • prihvatljive investicije; • kriterijumi prihvatljivosti; • visina podrške; • potrebna dokumentacija; • način podnošenja zahtjeva. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>.	
Korisnici	Svi proizvođači mlijeka koji ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa javnim pozivom i nakon dobijanja izvještaja savjetodavne službe i dostavljanja dokaza o realizaciji investicije.	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja ovlašćenih službi.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	UKUPNO:	100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1 Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.11	PODRŠKA AKTIVNOSTIMA KOOPERATIVA I NACIONALNIH UDRUŽENJA	
Razlozi za podršku	Crnogorsku poljoprivredu karakteriše usitnjen posjed i veliki broj malih proizvođača, koji manji dio svojih proizvoda prodaju na organizovanom tržištu, a ostalo ili direktno prodaju ili troše u domaćinstvu. Udruživanje poljoprivrednika treba da bude uspostavljeno u cilju prilagođavanja proizvodnje pojedinih proizvoda potrebama tržišta pri zajedničkom plasiranju robe, uključujući pripreme za prodaju, centralizaciju prodaje i snabdijevanje velikih potrošača i obezbjeđivanje zajedničkih pravila i informacija o proizvodnji, kvalitetu i potražnji. Time bi se postiglo smanjivanje proizvodnih troškova i povećanje dodate vrijednosti poljoprivrednih proizvoda, a samim tim održivost i konkurentnost poljoprivrednih proizvoda. Zajednički organizovanom proizvodnjom, preradom, marketingom i prodajom može se znatno bolje iskoristiti proizvodni potencijal i jačati tržišna infrastruktura. Sve to za krajnji rezultat ima podizanje konkurentnosti poljoprivrede i dodatno stimulisanje poljoprivrednih proizvođača za tržišnu proizvodnju.	
Ciljevi	• podrška funkcionisanju kooperativa i nacionalnih udruženja, • jačanje tržišne infrastrukture za poljoprivredu, • planiranje proizvodnje prema zahtjevima tržišta u pogledu količina i kvaliteta, • ostvarivanje ekonomskih i socijalnih potreba poljoprivrednih proizvođača.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje na osnovu plana i programa osnivanja kooperativa i nacionalnih udruženja za organizovanje: proizvodnje na poljoprivrednim gazdinstvima, prerade, promocije i prodaje poljoprivredno – prehrambenih proizvoda, snabdijevanja repromaterijalom, energentima, sredstvima za proizvodnju, nabavku poljoprivredne mehanizacije i djelova za poljoprivrednu mehanizaciju i tehnološke opreme.	
Korisnici	Kooperative i nacionalna udruženja	
Način plaćanja	Po ispostavljenom planu i programu realizacije aktivnosti kooperativa i nacionalnih udruženja	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi izvještaja o realizovanim aktivnostima za formiranje kooperativa i udruženja poljoprivrednih proizvođača na nacionalnom nivou.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	Podrška osnivanju kooperativa zadruga i nacionalnih udruženja	50.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Osovina 2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.1.	OČUVANJE AUTOHTONIH GENETIČKIH RESURSA U POLJOPRIVREDI	
Razlozi za podršku	Crna Gora, kao rijetko koja država, na relativno maloj površini raspolaže bogatim i raznovrsnim živim svijetom – biodiverzitetom. Izuzetno je bogat i genetički fond biljaka i životinja u poljoprivredi, koji se ogleda u velikom broju sorti i rasa, a naročito autohtonih populacija biljaka i životinja koje se koriste za proizvodnju hrane. Ta činjenica obavezuje državu da se biodiverzitetu u oblasti poljoprivrede pokloni dužna pažnja. Sticanjem nezavisnosti Crna Gora je nasledila obaveze iz Rio deklaracije o životnoj sredini i razvoju iz 1992. godine, čime se obavezuje da pitanja očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u biljnoj proizvodnji i stočarstvu uskladi sa međunarodnim konvencijama i principima. Implementacija ovih dokumenata zahtijeva i odgovarajuću finansijsku podršku iz budžeta, koja se u formi direktnih plaćanja po ha ili grlu usmjerava za stimulisanje poljoprivrednih gazdinstava da održavaju genetičke resurse.	
Ciljevi	• očuvanje i održivo korišćenje ugroženih autohtonih i lokalnih vrsta i rasa stoke, te biljnih vrsta koje su ugrožene genetskom erozijom; • doprinos očuvanju ukupnog biodiverziteta; • jačanje svijesti o genetičkim resursima kao nacionalnoj vrijednosti Crne Gore, te doprinos njenoj afirmaciji kao ekološke države.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za držanje autohtonih rasa stoke i gajenje autohtonih sorti bilja. Podrška obuhvata: • u stočarstvu: držanje buše u govedarstvu; zetske žuje, sore, pivske pramenke i ljabe u ovčarstvu i domaće balkanske koze; • u biljnoj proizvodnji: održavanje postojećih poljskih kolekcija biljnih genetičkih resursa u banci biljnih gena; dugoročno čuvanje kolekcija biljnih genetičkih resursa poljoprivrednih biljnih vrsta koje se čuvaju u sjemenu u banci biljnih gena; regeneracija kolekcija biljnih genetičkih resursa u banci biljnih gena; podrška in vitro čuvanju kolekcija biljnih genetičkih resursa u banci biljnih gena. Podrška ima oblik plaćanja po grlu za držanje stoke, odnosno po hektaru za gajenje bilja. Podrška iznosi 60 € po uslovnom grlu i 130 € po ha. <i>Napomena: navedeni iznos podrške po grlu i hektaru dodaje se na osnovna plaćanja iz mjera direktne podrške za biljnu i stočarsku proizvodnju (Tržišno-cjenovna politika – Mjere 1.1.1 i 1.1.4).</i>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ugovorom prihvate obavezu da realizuju preuzete obaveze. Ovlašćene institucije za genetičke resurse u poljoprivredi	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima na žiro račun po ispostavljenom fakturi i priloženom izvještaju	
Realizacija	Biotehnički fakultet i Fitosanitarna uprava	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i podnesenih zahtjeva naučno istraživačkih institucija, uz priloženi plan aktivnosti za 2014. godinu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente:	Iznos, €
	Genetički resursi u stočarstvu: nabavka muških priplodnih grla 2.000 €; premije za 120 grla goveda po 80 € - 9.600 €; 1.000 ovaca i 200 grla koza po 8 € - 9.600 €; dodatna premija za gajenje 170 grla zetske žuje 7 € po grlu 1.190 €	23.000,00
	Monitoring, identifikacija, inventarizacija i organizacija <i>ex situ</i> konzervacije, morfološka karakterizacija, izvještaji – kao i rad na edukaciji i jačanju svijesti o potrebi očuvanja genetičkih resursa, izvještaji – 5.000€; Istraživanja - rad na genetičkoj karakterizaciji genetičkih resursa u stočarstvu	5.000,00
	Genetički resursi u biljnoj proizvodnji 130 €/ha	5.000,00
	UKUPNO:	33.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.2.	ORGANSKA PROIZVODNJA	
Razlozi za podršku	Organska proizvodnja konstantno raste u Evropi i u svijetu, posebno u posljednje dvije decenije. Njen rast podstiče konstantno povećanje potražnje potrošača za organskim proizvodima, kao i državna podrška organskoj proizvodnji. Organska proizvodnja je tijesno povezana sa namjerom da se u Crnoj Gori razvija visokokvalitetni turizam. To znači da crnogorska organska proizvodnja može podržati razvoj turizma, dok turizam u kombinaciji sa organskom proizvodnjom može otvoriti nova radna mjesta i poboljšati prihode za život u ruralnim područjima. Još jedna poželjna karakteristika organskih proizvoda je isključenje genetski modificiranih organizama iz organske proizvodnje. Posljednjih godina interesovanje za organsku proizvodnju u Crnoj Gori raste, tako i broj organskih proizvođača (2006. godine – sedam registrovanih proizvođača; 2013. godine – 160 registrovana proizvođača), ali još uvijek je razvoj ovog sektora nedovoljno iskorišćen. Zbog čega je potrebno kontinuirano podsticati ovaj način poljoprivredne proizvodnje.	
Ciljevi	• održivo gazdovanje prirodnim resursima; • smanjenje negativnih uticaja poljoprivrede na okolinu; • očuvanje biodiverziteta; • podizanje kvaliteta poljoprivrednih proizvoda; • doprinos afirmaciji Crne Gore kao ekološke države.	
Opis mjera i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za organsku proizvodnju u bilo kom segmentu poljoprivredne proizvodnje. U biljnoj proizvodnji minimalne površine za podršku proizvodnje pojedinih kultura su: • ratarska proizvodnja 1 ha; • povrtarska proizvodnja 0,5 ha (proizvodnja u zatvorenom prostoru 0,3 ha); • višegodišnji zasadi 0,5 ha; • jagodaste voćne vrste 0,3 ha;6 • ljekovito bilje 0,5 ha; • sjemenski i sadni materijal 0,3 ha. Na jednom gazdinstvu ne mogu se sabirati različite biljne vrste/kulture. Neće se obračunavati podrška u slučajevima zasada kod kojih nije moguće tačno utvrditi površine pojedinih vrsta/kultura („mješoviti“ zasadi). U pčelarskoj proizvodnji minimalni kriterijumi su: • 20 pčelinjih zajednica. U stočarskoj proizvodnji minimalni kriterijumi su: • više od 3 grla krava i priplodnih junica; • više od 30 ovaca; • više od 20 koza; • više od 300 jedinki živine. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja za pojedinu vrstu direktne podrške prevazilazi Agrobudžetom planirani iznos, proporcionalno se smanjuju plaćanja po ha i po grlu stoke/košnici. Obračun podrške vrši se na bazi dostavljenih Izvještaja o kontroli i sertifikaciji Ministarstvu od strane sertifikacionog tijela. Rok za dostavljanje Izvještaja o kontroli i sertifikaciji od strane sertifikacionog tijela Ministarstvu je 1. novembar 2014. godine.	
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači upisani u Registar proizvođača organske poljoprivrede kod Ministarstva.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun nakon dobijanja izvještaja setifikacionog tijela o sertifikaciji.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, ovlašćene inspekcije i službe, Sertifikaciono tijelo "Monteorganica", direktor.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjih Izvještaja setifikacionog tijela	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, ovlašćene inspekcije i službe.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	A. Plaćanje u biljnoj proizvodnji: • ratarske kulture - 200 €/ha; • povrtarske kulture - 250 €/ha; • višegodišnji zasadi - 350 €/ha;	150.000,00

	• jagodaste voćne vrste - 200 €/ha; • ljekovito bilje - 200 €/ha; • sjemenski i sadni materijal - 250 €/ha. B. Plaćanje u stočarskoj proizvodnji: • po uslovnom grlu krave i junice - 80€; • po uslovnom grlu ovaca i koza - 80€; • po jedinki živine - 4€; • po košnjici - 30€.	
	UKUPNO:	150.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Osovina 2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.3.	ODRŽIVO KORIŠĆENJE PLANINSKIH PAŠNJAKA	
Razlozi za podršku	Crna Gora je veoma bogata planinskim pašnjacima, koji se tradicionalno koriste putem ekstenzivnog gajenja stoke (goveda, ovaca i koza) za proizvodnju mlijeka i mesa. Planinski pašnjaci su, uključujući i katune na njima, posebno bogatstvo koje doprinosi očuvanju biodiverziteta (specifična flora i fauna, korišćenje prilagođenih lokalnih rasa), a ima i poseban ekonomski značaj. Taj sistem omogućuje proizvodnju tradicionalnih proizvoda (različite vrste sireva, skorup i druge mlječne proizvode, jagnjeće i druge vrste mesa i dr.) koji imaju važnu ulogu u crnogorskoj nacionalnoj kuhinji. Prema raspoloživim podacima, u Crnoj Gori postoji oko 500 katuna od kojih se i danas znatan broj koristi, ali sa mnogo manjim brojem stoke. Jedan broj seoskih domaćinstava i danas praktikuje ovaj vid držanja stoke, čime se održavaju planinski pašnjaci i smanjuju negativne posljedice koje prate napuštanje pašnjaka. Međutim, postoje brojni još nedovoljno iskorišćeni pašnjački resursi. Očuvanje planinskih pašnjaka i katunskog načina stočarenja veoma je važno i sa stanovišta očuvanja prirodne i kulturne baštine. Direktna podrška po uslovnom grlu stoke koja se izdiže na katune i koristi planinsku pašu može stimulisati poljoprivredna gazdinstva da sačuvaju i dalje razvijaju taj sistem proizvodnje.	
Ciljevi	• očuvanje i racionalno korišćenje prirodnih resursa; • održivo gazdovanje poljoprivrednim zemljištem; • zaštita životne sredine; • očuvanje biodiverziteta; • održavanje prirodne i kulturne baštine; • očuvanje tradicionalnih proizvoda; • obnavljanje pašnjaka putem uklanjanja šikara.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje poljoprivrednim gazdinstvima koja <u>najmanje tri mjeseca</u> u godini drže stoku (svoju i stoku uzetu na mljekarinu) na katunima. Podrška ima oblik plaćanja po uslovnom grlu. Pod jednim uslovnim grlom (UG) podrazumijeva se: krava, vo, dvoje junadi, 10 ovaca, 10 koza, konj, a ne uzimaju se u obračun za premiju telad, jagnjad i jarad. Za obračun se uzimaju sve navedene vrste i kategorije preživara i maksimalno dva konja po gazdinstvu. Minimalan broj za podršku je pet uslovnih grla. Preduslov podrške za goveda i ovce je da su grla obilježena ušnim markicama i njihovo kretanje na katun prijavljeno u skladu sa zakonom. Služba za selekciju stoke dužna je običi najmanje 50% prijavljenih gazdinstava i sačiniti pisani izvještaj o izvršenoj kontroli i dostaviti ga ministarstvu. Osnovna premija po uslovnom grlu iznosi do 8,50 €. Ukoliko je ukupna visina zahtjeva za podršku veća od planiranog iznosa, proporcionalno se smanjuje plaćanje po uslovnom grlu.	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju uslove.	
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima po spiskovima Službe za selekciju stoke.	
Realizacija	Ministarstvo – Služba za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	Februar: Služba za selekciju stoke distribuirala obrasce zahtjeva za prijavu i putem medija najavljuje mjeru, 1. marta – 30. aprila: Poljoprivredi proizvođači se prijavljuju i popunjavaju obrasce za premije koje dostavljaju na arhivu Ministarstva, 1. maja– 30. septembra: Služba provjerava stanje na terenu: min. 50% podnesenih zahtjeva, bez obzira na vrstu stoke koja se izdiže na katune. Za goveda i ovce Služba provjerava prijavu kretanja preko Elektronske baze podataka. 1. – 30. oktobara: Izrada izvještaja, formiranje spiskova za premiju i njihovo dostavljanje Ministarstvu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za ruralni razvoj, poljoprivredna inspekcija	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	Premije za izdig stoke na katune – 23.000 uslovnih grla x 8,50 €	195.500,00
	UKUPNO:	195.500,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.3. Osovina 3. Mjere za poboljšanje života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima		
2.3.1.	DIVERZIFIKACIJA EKONOMSKIH AKTIVNOSTI U RURALNIM SREDINAMA	
Razlozi za podršku	Većina ruralnog stanovništva, osim poljoprivrede, ima malo drugih izvora dohotka. U ruralnim područjima razvoj poljoprivrede ima ograničene mogućnosti, pa se zbog toga traži mogućnost alternativnog načina zapošljavanja. Tu poseban značaj može da ima razvoj drugih ekonomskih (nepoljoprivrednih) aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima, kao i razvoj različitih vrsta aktivnosti i servisa koji nijesu tijesno vezani za poljoprivredu. Generalno gledano, postoji znatan potencijal u turizmu ruralnog područja koji je samo djelimično iskorišćen. Podrškom dodatnim mogućnostima zapošljavanja mogu se u nekim sredinama zaustaviti negativni trendovi depopulacije i napuštanje sela. Diverzifikacija aktivnosti na gazdinstvima neophodna je za zapošljavanje i održivi razvoj ruralnih područja, i njome se može pridonijeti boljem uravnoteženju regionalnog razvoja u ekonomskom i socijalnom smislu.	
Ciljevi	• poboljšanje životnih uslova i kvaliteta života u ruralnim područjima; • povećanje dohotka na poljoprivrednim gazdinstvima; • povećavanje zapošljavanja u ruralnim područjima; • zaustavljanje depopulacije; • iskorišćavanje potencijala u turizmu ruralnog područja.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje nosiocima i članovima porodičnih poljoprivrednih gazdinstava u ruralnim sredinama koji pokreću nepoljoprivredne aktivnosti. Podržavaju se investicije koje stvaraju mogućnost otvaranja novih radnih mjesta u nepoljoprivrednom sektoru ili modernizaciju već postojećih nepoljoprivrednih aktivnosti. Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 35% vrijednosti investicije. Za poljoprivredna gazdinstva u planinskim područjima ili za mlade poljoprivredne proizvođače i žene podrška može iznasti do 40% vrijednosti investicije, a ako su ispunjena sva tri uslova do 50%, što će biti bliže definisano javnim pozivom. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke. U javnom pozivu detaljno su opisani: • korisnici podrške; • prihvatljive investicije; • kriterijumi prihvatljivosti; • visina podrške; • potrebna dokumentacija; • način podnošenja zahtjeva. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i i kontrole na licu mjesta .	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstava	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima na žiro račun u skladu sa javnim pozivom, a nakon dobijanja izvještaja savjetodavne službe	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa savjetodavnim službama	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja savjetodavnih službi.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za ruralni razvoj, poljoprivredna inspekcija.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Adaptacija objekata na poljoprivrednom gazdinstvu	40.000,00
	Nabavka potrebne opreme na poljoprivrednom gazdinstvu	20.000,00
	UKUPNO:	60.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.3. Osovina 3. Mjere za poboljšanje života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima		
2.3.2.	OBNOVA I RAZVOJ SELA I IZGRADNJA INFRASTRUKTURE	
Razlozi za podršku	Loša seoska infrastruktura (obezbijedjenost lokalnim putevima, vodom, u nekim područjima i strujom) karakteristična je za mnoga ruralna područja u Crnoj Gori, posebno u udaljenim planinskim područjima. Takvo stanje negativno utiče na ekonomski i socijalni status ruralnih područja i doprinosi depopulaciji sela. Zaustavljanje ovog trenda i postizanje održivog razvoja ruralnih područja jedan je od važnijih izazova ukupnog razvoja Crne Gore. Obnova i razvoj sela u dijelu infrastrukture nijesu mogući bez značajnije podrške iz budžetskih sredstava.	
Ciljevi	• poboljšanje životnih uslova i kvaliteta života u ruralnim područjima; • stvaranje uslova za razvoj poljoprivrede i diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima i u seoskim sredinama u cjelini.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za poboljšanje ruralne infrastrukture, a posebno za: • projekte razvoja elektro mreže u ruralnim područjima, kao i korišćenje solarne energije; • adaptacija i rekonstrukcija postojeće infrastrukture (do pojedinih ili grupa seoskih domaćinstava, pristup katunima); • projekte podrške radu mašinskih prstenova Kriterijumi i uslovi za podršku za pojedine komponente definisaneće se javnim pozivom.	
Korisnici	Lokalne samouprave, sela, grupe sela, poljoprivredna gazdinstva.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa javnim pozivom i/ili nakon dobijanja izvještaja savjetodavne službe.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa podnosiocima zahtjeva, lokalnim samoupravama, savjetodavne službama.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi prijava potencijalnih korisnika u skladu sa javnim pozivom ili podnetim zahtjevom u zavisnosti od komponente	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za ruralni razvoj.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Projekti razvoja elektro mreže u ruralnim područjima, kao i korišćenje solarne energije	35.000,00
	Finansiranje ruralne infrastrukture	414.500,00
	Podrška mašinskim prstenovima	32.000,00
	Izrada analiza, planova i drugih dokumenata	30.000,00
	UKUPNO:	511.500,00

3.PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.1.	OBRAZOVANJE, ISTRAŽIVANJA, RAZVOJ I ANALIZE	
Razlozi za podršku	Moderan koncept održivog razvoja poljoprivrede i ruralnih područja sve više zahtijeva da bude zasnovan na znanju. To podrazumijeva jačanje obrazovne komponente, istraživanja usmjerenih u rješavanje razvojnih izazova i problema, kao i izradu brojnih analiza koje su osnova za definisanje i implementaciju agrarne politike i ocjenu njenih efekata. Reforme i prilagođavanje Zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU još više nameću potrebu snažne institucionalne podrške koju nije moguće obezbijediti bez jačanja kadrova i istraživačko – razvojne funkcije. Stanje u Crnoj Gori iskazuje deficite u naučno-istraživačkom sektoru, koji u znatno većoj mjeri treba da podržava razvoj poljoprivrede i usklađivanje sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU, pogotovo na području ruralnog razvoja, kreiranje Strategije razvoja poljoprivrede i ruralnih područja, IPARD i drugi IPA projekti.	
Ciljevi	• razvoj poljoprivrede zasnovan na znanju; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže sprovođenje reformi i pridruživanja EU; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se usmjerava u: • poboljšanje uslova školovanja u postojećim srednjim poljoprivrednim školama i poljoprivrednom fakultetu, i stipendiranje deficitarnih kadrova u zemlji i inostranstvu i podrška radu regionalnih kancelarija, kao što je Agro biznis info centar – Žabljak; • jačanje naučno-istraživačkog i razvojnog rada sa direktnom primjenom u poljoprivredi; • izradu ekonomskih analiza za potrebe agrarne politike (planiranje mjera i ocjena efekata njihove primjene). Za poboljšanje uslova školovanja podrška se daje na osnovu podnošenja zahtjeva škola, koja mora sadržati opis i argumentaciju projekata. Podržavaju se investicije u zgrade, opremu i mehanizaciju potrebnu za izvođenje praktične nastave vezane za poljoprivredu i ruralni razvoj. Podržava se godišnje stipendiranje određenog broja učenika srednjih škola u poljoprivredi, kao i studenata. Za promovisanje poljoprivredne proizvodnje među školskom populacijom, organizovanjem posjeta učenika savremenim gazdinstvima i manifestacijama iz ove oblasti. Podrška naučno-istraživačkom radu daje se za projekte po zahtjevu Ministarstva. Prijave istraživačkih projekata moraju sadržati program kojim se dokazuje da će istraživanja imati efekte na razvoj ili na ubrzanje procesa integracije u EU. Projekte mogu kandidovati timovi domaćih i/ili inostranih stručnjaka. Podrška se daje za školovanje određenog broja postdiplomaca i doktoranata iz relevantnih oblasti koje su značajne za Ministarstvo i za kofinansiranje projekata i sa drugim organima državne uprave. Izrada ekonomskih analiza u poljoprivredi, evaluacija projekata i mjera agrarne politike, izrada godišnjih izvještaja, sprovodi se na zahtjev Ministarstva. U okviru ove mjere mogu se finansirati li sufinansirati i druge mjere i aktivnosti Ministarstva (povremene komisije, ekspertize, stipendiranje socijalno ugroženih đaka i studenata ili onih koji žive u izrazito nerazvijenim ruralnim sredinama, a školuju se u oblasti poljoprivrede i sl.).	
Korisnici	Obrazovne i naučno-istraživačke ustanove, regionalne kancelarije, ekspertske timovi ili pojedinci, studenti deficitarnih zanimanja.	
Način plaćanja	Na bazi zahtjeva, po ispostavljenoj fakturi za ugovoreni i obavljeni posao i izvještaj.	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i rješenja Ministarstva. Selekcija projekata vrši se na osnovu objektivnih kriterijuma.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Poboljšanje uslova srednjeg i visokog obrazovanja stipendiranje deficitarnih kadrova u zemlji i inostranstvu, rad regionalnih kancelarija i popularizacija poljoprivrede u školama	25.000,00
	EXANTE ocjena IPARD programa	50.000,00
	Rejonizacija vinogradarskih područja	10.000,00
	Ekonomske analize za potrebe agrarne politike	35.000,00

	Agrarni marketinški informacijski sistem (AMIS)	10.000,00
	Angažovanje eksperata	20.000,00
	Priprema projektne dokumentacije za investicijske projekte u poljoprivredi	30.000,00
	UKUPNO:	180.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.2.	PROGRAM UNAPREĐIVANJA STOČARSTVA	
Razlozi za podršku	Stočarstvo predstavlja dominantnu granu ukupne poljoprivrede Crne Gore i njime se bavi najveći broj seoskih gazdinstava. U zavisnosti od vrste stoke, različit je stepen unapređivanja genetskog potencijala i poboljšanja rasne strukture. Sve izoštrenija konkurencija zahtijeva visoku proizvodnju po jedinici, odnosno priplodnom grlu, što se ne može ostvariti bez sistematičnog rada na dosljednom sprovođenju odgajivačko - selekcijskih programa za pojedine vrste i rase stoke. U sprovođenju mjera unapređivanja stočarstva Crna Gora uvodi međunarodne principe, posebno pravila i procedure Međunarodne komisije za kontrolu produktivnosti stoke (ICAR). Uspješno sprovođenje programa unapređivanja, pored funkcionisanja službe za selekciju stoke, zahtijeva i obezbjeđivanje kvalitetnog sjemena za vještačko osjemenjivanje krava i korišćenje kvalitetnih priplodnjaka tamo gdje se vještačko osjemenjivanje ne primjenjuje. Imajući u vidu karakteristike crnogorskog stočarstva (veličinu populacija, razvijenost pojedinih sektora, dosadašnji rad na unapređivanju i sl.), to nije moguće obezbijediti bez podrške iz budžetskih sredstava.	
Ciljevi	- poboljšanje konkurentnosti stočarske proizvodnje unapređivanjem genetskog potencijala priplodne stoke; - uvođenje i primjena međunarodnih standarda u programima unapređivanja stoke.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	- podržava se nabavka sjemena za vještačko osjemenjivanje krava, uz ispunjavanje potrebnih uslova u pogledu kvaliteta, koji se definišu javnim tenderom; - u udaljenijim seoskim područjima, gdje nije moguće organizovati sprovođenje vještačko osjemenjivanje, podržava se korišćenje kvalitetnih bikova za prirudni pripust, uz uslov da su odabrani i licencirani u skladu sa zakonom. Nabavka sjemena za vještačko osjemenjivanje podržava se u cjelosti, a licencirani priplodnjaci do 120 € po grlu. Ukoliko broj odabranih i licenciranih priplodnjaka bude veći od planom predviđenih sredstava, iznos po priplodnjaku se proporcionalno smanjuje. Predmet podrške može biti i korišćenje u rasplodu priplodnjaka drugih stočnih vrsta (pastuvi, priplodni ovnovi i jarčevi, nerastovi). Programom je predviđena obuka poljoprivrednih proizvođača radi unapređenja znanja u ovoj oblasti. <u>Napomena:</u> <i>komponenta finansijskog plana, koja slijedi (licencirani priplodnjaci), odnosi se na premije koje će se isplatiti po osnovu prava stečenog u 2013. godini.</i>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva uključena u realizaciju odgajivačko - selekcijskih programa u stočarstvu.	
Način plaćanja	Isplata po komponentama: - isplata odabranom dobavljaču sjemena u skladu sa zaključenim ugovorom; - uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima po spiskovima Službe za selekciju stoke.	
Realizacija	Ministarstvo – Služba za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	Godišnji program rada Službe za selekciju stoke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, poljoprivredna inspekcija.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Sjeme za vještačko osjemenjivanje krava (60.000 doza)	130.000,00
	Licencirani priplodnjaci	
	- premije za licencirane bikove 465 grla x 120 € = 55.800 € - premije za licencirane pastuve 406 grla x 120 € = 48.720 €	104.520,00
	UKUPNO:	234.520,00
<i>Napomena:</i> <i>Ukoliko se nakon raspisanog tendera za nabavku sjemena utroši manji iznos od planiranog, preostali dio će se utrošiti na dodatno opremanje veterinarskih ambulanti koje izvođe vještačko osjemenjivanje krava, u skladu sa naknadno utvrđenom procedurom i definisanim potrebama i prioritetima.</i>		

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.3.	PROGRAM STRUČNIH I SAVJETODAVNIH POSLOVA U STOČARSTVU	
Razlozi za podršku	Crna Gora je u 2000. godini otpočela program unapređivanja govedarstva na novim osnovama i u tu svrhu osnovana je Služba za selekciju stoke. I pored evidentnih rezultata koji su ostvareni na unapređivanju kvaliteta priplodnih grla u govedarstvu posljednjih godina, još uvijek je veoma nizak populacijski prosjek proizvodnje mlijeka i mesa. Međutim, prinos mlijeka po kravi na najboljim poljoprivrednim gazdinstvima, koje su uključene u redovnu kontrolu produktivnosti, ne zaostaje za zemljama sa razvijenim govedarstvom, ali je u pitanju veoma mali dio ukupne populacije. Stoga je potrebno nastaviti i intenzivirati rad na unapređivanju goveda uključivanjem većeg broja grla u zvaničnu kontrolu, zatim intenzivirati rad na unapređivanju genetskog potencijala ovaca i koza, i drugih vrsta stoke. Istovremeno, Služba za selekciju stoke obavlja i sve veći obim savjetodavnih poslova u stočarskoj proizvodnji. Modern koncept razvoja pred Službu za selekciju stoke postavlja sve više zahtjeva u smislu pružanja različitih vrsta usluga poljoprivrednim proizvođačima. Jedan od ozbiljnih izazova u narednom periodu za tu službu jeste osposobljavanje i obuka poljoprivrednih proizvođača za podnošenje zahtjeva za direktnu podršku i za ispunjavanje brojnih EU standarda koji su vezani za očuvanje životne sredine i bezbjednost hrane, zaštitu i dobrobit životinja (cross-compliance). Takođe, važno će mjesto u aktivnostima Službe za selekciju stoke imati pomoć i podrška poljoprivrednim proizvođačima i proizvođačkim organizacijama u pripremi i kandidovanju projekata za IPARD podršku.	
Ciljevi	• poboljšanje konkurentnosti stočarske proizvodnje unapređivanjem genetskog potencijala priplodne stoke; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • uvođenje i implementacija međunarodnih standarda u programe unapređivanja stoke; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podržava se rad Službe za selekciju stoke u realizaciji odgajivačko-seleksijskih programa u stočarstvu i pružanju brojnih usluga poljoprivrednim proizvođačima, prema godišnjem programu rada, sa detaljno razrađenim programom stručnih i savjetodavnih poslova u stočarstvu, dinamikom njihove realizacije, finansijskim aspektima i očekivanim efektima. Za verifikaciju rezultata služi detaljni godišnji izvještaj.	
Korisnici	Ministarstvo - Služba za selekciju stoke	
Način plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi za rad Službe za selekciju stoke, sa izvještajem o sprovedenim aktivnostima	
Realizacija	Službe za selekciju stoke	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Službe za selekciju stoke	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Program poslova selekcije i savjetodavnih usluga u stočarstvu (prema Planu rada Službe za 2014. godinu)	300.000,00
	UKUPNO:	300.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.4.	PROGRAM SAVJETODAVNIH POSLOVA U BILJNOJ PROIZVODNJI	
Razlozi za podršku	Crna Gora je uspostavila koncept savjetodavne službe tako da savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji sprovodi Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, koja ima nezamjenjivu ulogu u unapređivanju poljoprivrede i uvođenju tehnoloških inovacija. Moderan koncept razvoja pred Savjetodavnu službu u biljnoj proizvodnji postavlja sve više zahtjeva u smislu pružanja različitih vrsta servisa poljoprivrednim proizvođačima. Jedan od ozbiljnih izazova u narednom periodu za jeste osposobljavanje i obuka poljoprivrednih proizvođača za podnošenje zahtjeva za direktnu podršku i za ispunjavanje brojnih EU standarda koji su vezani za očuvanje životne sredine i bezbjednost hrane, (cross-compliance). Takođe, važno će mjesto u aktivnostima Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji imati pomoć i podrška poljoprivrednim proizvođačima i proizvođačkim organizacijama u pripremi i kandidovanju projekata za IPARD podršku.	
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti poljoprivrede putem modernizacije i uvođenja tehnoloških inovacija; • jačanje institucionalne podrške razvoju poljoprivrede; • podrška sprovođenju reformi i pridruživanja EU; • podizanje stručnog nivoa proizvođača; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	U okviru ove mjere finansijski se podržavaju savjetodavne aktivnosti Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, prema godišnjem programu rada, sa detaljno razrađenim obimom mjera, dinamikom njihove realizacije, finansijskim okvirom i očekivanim efektima. Rezultati se verifikuju na bazi detaljnog godišnjeg izvještaja, koji se podnosi Ministarstvu. Ta služba treba da pruža široku lepezu servisa poljoprivrednim proizvođačima, uključujući i osposobljavanje za korišćenje podrške u skladu sa EU regulativom. Za dalje jačanje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji neophodno je formiranje regionalnog centra u Pljevljima.	
Korisnici	Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji .	
Način Plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi za rad Službe, sa tekućim izvještajem.	
Realizacija	Rukovodilac savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji .	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski Plan	Komponente	Iznos, €
	Program poslova savjetodavnih usluga u biljnoj proizvodnji (prema Planu rada Službe za 2014.)	300.000,00
	UKUPNO:	300.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.5.	PROGRAM MJERA KONTROLE KVALITETA PROIZVODA	
Razlozi za podršku	Crnogorska poljoprivreda, iako malog obima, tržištu nudi veoma široku paletu proizvoda. Zahtjevi potrošača su sve veći, a implementacija zakonskih propisa nalaže da svi proizvodi koji se stavljaju u promet mora da budu pod odgovarajućim vidovima nadzora i kontrole kvaliteta. Dodatne zahtjeve postavlja harmonizacija sa EU propisima. Crna Gora je u dosadašnjem periodu podržavala jačanje institucija za kontrolu kvaliteta, prvenstveno kroz formiranje i opremanje novih i jačanje postojećih laboratorija, zatim kroz razne vidove obuke i stručnog osposobljavanja. Budući da je proces usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa propisima EU veoma zahtjevan, potrebno je nastaviti i dinamizirati podršku uspostavljanju i funkcionisanju laboratorija za kontrolu kvaliteta u skladu sa zakonskim propisima.	
Ciljevi	• obezbjeđivanje stabilne ponude bezbjedne hrane, prihvatljive u pogledu kvaliteta i cijena; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže sprovođenje reformi i pridruživanja EU; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi; • jačanje konkurentnosti proizvođača hrane.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Mjera se odnosi na podršku redovnoj kontroli i unapređivanju kvaliteta poljoprivrednih proizvoda, prvenstveno poljoprivrednim proizvođačima za kontrolu kvaliteta proizvoda, plodnosti zemljišta i radu laboratorije za mljekarstvo. Uslov za podršku laboratorije za mljekarstvo je godišnji program rada, sa detaljno razrađenim obimom mjera, dinamikom njihove realizacije, finansijskim aspektima i očekivanim efektima. Pravo na nadoknadu troškova za obavljenju fizičko-hemijsku analizu vina, alkoholnog pića i maslinovog ulja prilikom puštanja proizvoda u promet, mogu da ostvare registrovani proizvođači čija godišnja proizvodnja ne prelazi: • 30.000 litara vina; • 10.000 litara alkoholnog pića; • 100 litara maslinovog ulja. Visina podrške je do 50% od ukupnih troškova na osnovu dostavljenog zahtjeva, rezultata analize i dokaza o uplati. Maksimalna visina podrške po proizvođaču je 300 eura. Pravo na nadoknadu troškova za obavljenju analizu plodnosti zemljišta, mogu da ostvare poljoprivredni proizvođači u godini zasnivanja višegodišnjih proizvodnih zasada. Visina podrške je do 50% cijene analize i isplaćuje se na osnovu dostavljenog zahtjeva, rezultata analize sa preporukom za đubrenje i dokaza o uplati. Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. oktobara 2014. godine.	
Korisnici	Laboratorija za mljekarstvo i registrovani poljoprivredni proizvođači.	
Način Plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi za rad laboratorije sa izvještajem. Nakon obrade zahtjeva na žiro račun podnosioca zahtjeva.	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Laboratorije za mljekarstvo, koje odobrava Ministarstvo i zahtjeva poljoprivrednih proizvođača za laboratorijske analize.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski Plan	Komponente	Iznos, €
	Laboratorija za mljekarstvo (učešće u finansiranju operativnih troškova)	72.000,00
	Nadoknada troškova za laboratorijske analize	35.000,00
	Rad sertifikacionog tijela „Monteorganica“	65.870,60
	UKUPNO:	172.870,60

4. SOCIJALNI TRANSFERI SEOSKOM STANOVNIŠTVU		
4.1.	PROGRAM STARAČKIH NAKNADA	
Razlozi za podršku	U Crnoj Gori u ruralnim sredinama žive domaćinstva čiji članovi su se bavili poljoprivredom kao glavnim i jedinim zanimanjem, ali zbog specifičnosti socijalne politike nijesu bili u mogućnosti da ostvare pravo na penziju. Takođe, u određenom procentu ta domaćinstava se i dalje bave poljoprivredom i na taj način održavaju u životu brojna udaljena sela kojima prijeti depopulacija. Ministarstvo posebnim vidom jednokratne podrške i drugim vidovima pomoći podržava nosioce poljoprivrednih gazdinstava.	
Ciljevi	• podizanje kvaliteta života na selu i stvaranje povoljnijih uslova za život; • pomoć najugroženijim seoskim i staračkim domaćinstvima u vidu interventne i jednokratne pomoći.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Staračka naknada obezbjeđuje se za jednog supružnika, ukoliko živi na selu i bavi se poljoprivredom, a nema nikakva druga primanja. Pravo na jednokratnu pomoć imaju najugroženija seoska domaćinstva u vidu jednokratne i interventne pomoći na osnovu zahtjeva koji podržava lokalna samouprava ili centri za socijalni rad ili ministarstvo rada i socijalnog staranja.	
Korisnici	Muškarci koji su navršili 65 godina života, žene koje su navršile 60 godina života, koji nemaju nikakva druga primanja i koji se bave poljoprivredom.	
Način plaćanja	Gotovinske mjesečne uplate vrše se putem pošte i preko poslovnih banaka direktno na žiro račune korisnika naknade ili jednokratne pomoći.	
Realizacija	Januar – decembar 2014.godine.	
Procedura realizacije	• potrebna dokumentacija za ostvarivanje prava na staračku naknadu: zahtjev, dokaz o vlasništvu poljoprivrednog zemljišta koji glasi na jednog od supružnika, dokaz o mjestu prebivališta, izvod iz matične knjige rođenih, izvod iz matične knjige vjenčanih, izvod iz matične knjige umrlih (ukoliko supružnik nije živ), dokaz da je podnosilac zahtjeva slobodnog bračnog stanja (za one koji nijesu stupali u bračnu zajednicu), sudski ovjerena izjava podnosioca zahtjeva da nema nikakva novčana primanja u zemlji ili inostranstvu. Izuzetak je tuđa njega i pomoć, koja ne predstavlja smetnju; • dokumentaciju podnosioc zahtjeva predaje lokalnom organu uprave za poljoprivredu, koja zavodi prispjelu dokumentaciju, vrši provjeru potpunosti, kao i provjeru primanja po osnovu penzije, boračko-invalidske zaštite i materijalnog obezbjeđenja porodice za oba supružnika, o čemu sačinjava zapisnik koji uz dokumentaciju dostavlja Ministarstvu; • odgovorno lice u Ministarstvu razmatra prispjelu dokumentaciju u periodu januar-septembar 2014. godine i uključuje korisnike od septembra do decembra 2014. godine, u kontinuitetu provjerava ispunjenost uslova u komunikaciji sa područnim jedinicama Fonda PIO, Fonda za zdravstveno osiguranje i Centra za socijalni rad, kao i sa nadležnim službama lokalne samouprave. U slučaju da se utvrde nepravilnosti, korisniku se ukida pravo na naknadu i pokreće se postupak za povraćaj primljenih novčanih sredstava. Sticanjem prava na neko drugo primanje, gubi se pravo na staračku naknadu, a korisnik je dužan da u roku od 15 dana obavijeti Ministarstvo o nastalim promjenama. Odgovorno lice u Ministarstvu kvartalno šalje spisak korisnika staračkih naknada lokalnom organu uprave za poljoprivredu koji vrši provjere da li je neko od korisnika ostvario pravo na neko drugo primanje i da li je eventualno u međuvremenu nastupila smrt. Nepotpuna dokumentacija vraća se lokalnom organu uprave za poljoprivredu radi kompletiranja i dodatnih provjera. Realizacija jednokratne i interventne pomoći socijalno najugroženijim staračkim i domaćinstvima u seoskim područjima realizuje se na bazi zahtjeva koji podržava organ lokalne samouprave, centri za socijalni rad i/ili Ministarstvo rada i socijalnog staranja.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Sredstva za isplatu staračkih naknada, troškovi distribucije i za druge socijalne transfere u poljoprivredi i interventnu pomoć za seoska i staračka domaćinstva. Ostali transveri pojedincima.	2.650.000,00
	UKUPNO:	2.650.000,00

5. TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA IMPLEMENTACIJI PROGRAMA		
Razlozi za podršku	Sprovođenje agrarne politike, ispunjavanje standarda bezbjednosti hrane i reforma ribarske politike uključujući ispunjavanje već preuzetih brojnih međunarodnih obaveza koje zahtijevaju jačanje institucionalnih administrativnih kapaciteta što iziskuje znatnu finansijsku podršku. Brojne su obaveze u oblasti usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, a posebno u efikasnoj i kvalitetnoj primjeni zakonske regulative. Brojni međunarodni projekti nameću dodatne finansijske obaveze Ministarstvu. Proces pregovora s Evropskom komisijom i sprovođenje reformi zahtijevaju saradnju s najširim krugom zainteresovanih strana: udruženjima poljoprivrednih proizvođača, civilnim sektorom, lokalnim samoupravama. Takođe, za uspjeh reformskih aktivnosti veoma je važna pravovremena i kvalitetna medijska prezentacija. Time se doprinosi podizanju standarda kvaliteta života, posebno u ruralnim područjima.	
Ciljevi	• jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže i efikasnije sprovođenje reformi u procesu pregovora s Evropskom komisijom; • uvođenje i primjena evropskih standarda, jačanje međunarodne saradnje i afirmacija Crne Gore i njenih potencijala; • jačanje kadrovskih potencijala i uslova za njihov rad; • brža primjena novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi; • podizanje svijesti o značaju poljoprivrede i njenog razvoja. • redovno i kvalitetno informisanje javnosti o mjerama agrarne politike i stepenu napretka u procesu EU integracija; • izrada tehničke dokumentacije za prioritetne investicione i kapitalne projekte od interesa za poljoprivredu; • jačanje direktnog prisustva Crne Gore kroz angažovanje jednog eksperta u okviru stalne diplomatske misije Crne Gore u Briselu.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Ova mjera sa višestrukom namjenom usmjerena je za podršku: • sprovođenju obaveza u EU integracijama: prije svega, vođenje pregovora s Evropskom komisijom, praćenjem obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao i za dodatne troškove usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i dr.; • učlanjivanju Crne Gore u međunarodne organizacije • realizaciji međunarodnih projekata koji se realizuju u sektoru poljoprivrede i ribarstva; • aktivnosti savjetodavnih tijela • izrada tehničke dokumentacije za prioritetne investicione i kapitalne projekte od interesa za poljoprivredu; • jačanju administrativnih i institucionalnih kapaciteta kroz dodatnu obuku kadrova, stipendije za studente i srednjoškolce i modernizaciju postojeće i nabavku nove opreme; • odnosu sa javnošću u sprovođenju agrarne politike i predstavljanju procesa pristupanja EU. Realizacija projekta u saradnji sa Svjetskom Bankom-MIDAS.	
Korisnici	Zaposleni u Ministarstvu, eksperti, obrazovne institucije, konsultantske firme, elektronski i štampani mediji	
Način plaćanja	Na bazi ovjerenog zahtjeva, fakture, dostavljenog izvještaja, specifikacije opreme, tehničke dokumentacije, završenog uspješnog tendera ili javnog oglasa.	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu rješenja Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	• EU integracije: vođenje pregovora sa EK, sprovođenje SSP, troškove usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, troškovi rada pregovaračkog tima za pregovore sa EU;	40.000,00
	• Rad i aktivnosti savjetodavnih tijela koja su predviđena zakonima, funkcionisanje Nadzornog odbora MIDAS projekta koji realizuje Ministarstvo, a finansira Svjetska Banka i sl.	20.000,00

	• Usluge prevođenja	30.000,00
	• Informatička podrška	15.000,00
	• Jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta;	50.000,00
	• Odnos sa javnošću: sprovođenje agrarne politike i predstavljanje procesa pristupanja EU na domaćim i međunarodnim skupovima, u elektronskim i štampanim medijima i sl.	35.000,00
	• Ostali operativni troškovi (dodatno tehničko opremanje ministarstva (kancelarije, IT oprema, namještaj i sl.)	50.000,00
	• Troškovi štampanja	20.000,00
	• Finansiranje izrade tehničke dokumentacije	31.296,00
	UKUPNO:	291.296,00

6. INSTITUCIONALNI RAZVOJ I JAČANJE POLJOPRIVREDE CRNE GORE (MIDAS)				
Razlozi za podsticaj	Zaključen je aranžman sa Svjetskom Bankom pod nazivom "Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore" (MIDAS projekat) koji za cilj ima da crnogorsku poljoprivredu i njene institucije pripremi za buduće članstvo u Evropskoj uniji. Ukupna vrijednost projekta je 17,1 mil €. Projekat se realizuje u vremenskom periodu jun 2009 – jun 2014. godina. Takođe, MIDAS projektom će biti ojačane strukture MPRR, kako logistički (rekonstrukcija i adaptacija prostora za rad, nabavka opreme, automobila, itd.), tako i obezbjeđivanjem ekspertске podrške, podrške kod pisanja programa, pripreme strukture i dokumentacije za IPARD akreditaciju, organizovanjem radionica, studijskih tura, i ostalih vidova podrške kojim će se osposobljavati kadar iz MPRR za rješavanju kompleksnih zadataka iz oblasti EU integracija i programa ruralnog razvoja. Pomaganje crnogorskih institucija u kreiranju modernog sistema kontrole bezbjednosti hrane je jedan od razloga postojanja MIDAS projekta.			
Ciljevi	Poboljšati pružanje vladine pomoći za održivi poljoprivredni i ruralni razvoj na način koji je usklađen sa pretpristupnim zahtjevima EU. Pomoć za osnivanje i stavljanje u funkciju institucija / djelova DIS-a (Decentralizovanog implementacionog sistema) za V komponentu IPA-e, koje su u nadležnosti Ministarstva (Upravljačko tijelo i IPARD agencija). Priprema institucija sistema i korisnika (poljoprivredne proizvođače i kompanije koje djeluju u oblasti poljoprivrede) za bolje povlačenje sredstava, dostizanje standarda i druge izazove koji nas očekuju kroz IPARD program. Popis poljoprivrednih gazdinstava. Uspostavljanje elemenata Integrisanog administrativnog i sistema kontrole (IACS). Ojačati i osavremeniti ključne komponente sistema bezbjednosti hrane u skladu sa zahtjevima EU. Ispunjavanje globalnog cilja zaštite životne sredine, odnosno uključivanje održivog korišćenja zemljišta i upravljanja prirodnim resursima u središnji dio politika, programiranja i podrške investicijama u Ministarstvu.			
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Komponente i aktivnosti kroz koje se pruža podrška korisnicima MIDAS projekta su ranije određeni i definisani Ugovorom o zajmu i Ugovorom o grantu, potpisanim sa Svjetskom bankom 2009. godine.			
Korisnici	Ministarstvo, Veterinarska i Fitosanitarna uprava, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i Služba za selekciju stoke, Institut za biologiju mora – Kotor, Specijalistička veterinarska laboratorija – Podgorica; Zavod za statistiku – MONSTAT, poljoprivredna gazdinstva i privredna društva kao korisnici grantova.			
Način plaćanja	Na bazi specifikacije opreme, radova ili tehničke pomoći, vrši se odobravanje svake nabavke ili angažovanja. Plaćanje se vrši sa specijalnih računa za ovu namjenu (posebno za IBRD i GEF dio projekta) a sredstva se prebacuju direktno na račun dobavljača, pružaoca usluga ili korisnika grantova.			
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa Svjetskom bankom i uz pomoć kancelarije MIDAS projekta.			
Procedura realizacije	Projekat implementira Ministarstvo. Upravljanje projektom vrši kancelarija MIDAS projekta, angažovana za potrebe Projekta, dok su aktivnosti nabavke i finansija povjerene Kancelariji za tehničku podršku projektima Svjetske banke u Crnoj Gori (TSU), koja posluje u okviru Ministarstva finansija. Projekat ima Nadzorni odbor čiji je predsjednik Ministar. Detaljan opis procedura realizacije je dat u Operativnom priručniku MIDAS projekta, kao i o Ugovoru o kreditu (IBRD) i u Ugovoru o grantu (GEF).			
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, preko Koordinatora projekta odnosno generalnog direktora direktorata za plaćanje. Sve aktivnosti se implementiraju uz monitoring i izvještavanje kancelarije MIDAS projekta. Tim Svjetske banke koji prati MIDAS projekat dolazi minimum dva puta godišnje u nadzorne misije i pismeno izvještava o utvrđenom stanju tokom tih misija. Na godišnjem nivou se angažuje nezavisna revizorska kuća, koja vrši reviziju projekta, posebno za IBRD i posebno za GEF dio implementiranih sredstava projekta. Detaljan opis nadzora i kontrole MIDAS projekta je definisan u operativnom priručniku Projekta.			
Finansijski plan	Finansijski plan trošenja sredstava za 2014. godinu – MIDAS projekat			Iznos (€)
	Komponente	GEF	IBRD	UKUPNO
	a) Savjetodavne službe			

Studijske posjete za savjetodavne službe (oblast ruralnog razvoja, agro ekologije, itd.)	20.000	20.000	
Obuka poljoprivrednika, konferencije i seminari	30.000	30.000	
Svega a.)	50.000	50.000	100.000
b) Sektor za ruralni razvoj			
Studijski obilasci i radionice	30.000		
Info kampanja za grantove		20.000	
IT oprema, kancelarijska oprema	20.000	20.000	
Tehnička pomoć kod ažuriranja sektorskih analiza		70.000	
Tehnička pomoć kod izrade IPARD programa, agroekološki dio	70.000		
Svega b.)	120.000	110.000	230.000
c) Sektor za plaćanje (IPARD agencija)			
Tehnička pomoć za procedure sa tehničkim tijelima kod IPARD-a		30.000	
Tehnička pomoć pripremu dokumentacije za akreditaciju IPARD agencije		60.000	
Studijska putovanja, radionice		30.000	
Rekonstrukcija / adaptacija zgrade za IPARD agenciju		1.000.000	
Nabavka opreme za funkcionisanje IPARD agencije (kancelarijski namještaj i It oprema)		100.000	
Oprema i programi za osnivanje i funkcionisanje Registra poljoprivrednih gazdisntava		300.000	
Svega c)		1.520.000	1.520.000
d) Upravljanje sistemom bezbjednosti hrane			
Nabavka laboratorijske opreme		150.000	
Izrada projektne dokumentacije, dobijanje građevinske dozvole, tenderska procedura i nadzor radova na izgradnji punkta za kontrolu veterinarskih i fitosanitarnih proizvoda u Baru (BIP Luka Bar)		20.000	
Izgradnja objekta BIP Luka Bar		300.000	
Nabavka opreme za BIP Luka Bar		60.000	
Tehnička pomoć za kategorizaciju objekata za preradu hrane		30.000	
Tehnička pomoć za uspostavljanje zakonske osnove za neškodljivo uklanjanje ostatakživotinjskih ostataka		50.000	
Svega d.)		610.000	610.000
e) Menadžment projektom			
Menadžer projekta	24.000		
Specijalista za monitoring i evaluaciju	16.000		
Specijalista za zaštitne mjere		12.000	
Jedinice za tehničku pomoć (TSU)		35.000	
Revizija		10.000	
Usluge prevođenja		10.000	
Trening i obuka	4.000	14.000	
Zakup kancelarija, oprema i terenski rad		15.000	
Svega e.)	44.000	96.000	140.000
UKUPNO (a – e):	214.000	2.386.000	2.600.000

B) RIBARSTVO

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja ribarske flote		
B-1.1.1	STVARANJE USLOVA ZA USIDRENJE PLOVILA, ISKRCAJ, SKLADIŠTENJE I SNABDIJEVANJE PLOVILA U LUKAMA	
Razlozi za podršku	Ribarstvo je od posebnog značaja za ekonomski razvoj priobalnih zemalja kao što je Crna Gora koja ima dragocjene, ali neiskorišćene resurse u ovom sektoru. Sektor morskog ribarstva i marikulture potrebno je u narednom periodu snažiti u mnogim segmentima kako bi bio konkurentan na EU tržištu. Glavni ciljevi koje treba postići daljim razvojem, odnosno nedostaci u ribarskom sektoru koje treba prevazici su: nepostojanje ribarskih luka, mjesta za iskrcaj i prekrcaj ribe, prostora za skladištenje ribe i drugih morskih organizama, stara i dotrajala plovila, nepostojanje organizovanog otkupa/plasmana ribe i drugih morskih organizama.	
Ciljevi	stvaranje uslova za usidrenje plovila, iskrcaj, skladištenje i snabdijevanje plovila u lukama.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška udruženjima profesionalnih ribara u velikom pivrednom ribolovu, odnosi se na kofinansiranje u troškovima poboljšanja i stvaranja uslova za usidrenje, iskrcaj, skladištenje i snabdijevanje ribolovnih plovniha objekata u lukama. Kriterijumi za podršku definisani će se javnim pozivom.	
Korisnici	Udruženja profesionalnih ribara u velikom privrednom ribolovu	
Način plaćanja	Udruženja profesionalnih ribara, u skladu sa rješenjem o odobrenju investicije po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na račun udruženja.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslovi za korišćenje sredstava za podršku udruženjima profesionalnih ribara u kofinansiranju troškova za stvaranje uslova za usidrenje plovila, iskrcaj, skladištenje i snabdijevanje plovila u lukama su da je udruženje registrovanou skaldu sa zakonom, da okuplja minimum 10 članova iz oblasti ulova demerzalnih resursa, da na žiro račun udruženja postoji iznos od minimum 2.000,00 € koji će biti iskorišćen kao učešće u realizaciji investicije.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Stvaranje uslova za usidrenje plovila, iskrcaj, skladištenje i snabdijevanje plovila u lukama	50.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja ribarske flote		
B-1.1.2	PRILAGOĐAVANJE DIMENZIJAMA OKA NA SAKU MREŽE KOČE	
Razlozi za podršku	Crna Gora svake godine, u cilju realizacije mjera zaštite i očuvanja živih resursa mora uz održavanje biološkog diverziteta, sprovodi naučna istraživanja demerzalnih i pelagičnih resursa. Ova istraživanja su pokazala trend opadanja bio mase u Jadranskom moru, kada je u pitanju izlov demerzalnih vrsta. Takođe, od strane naučnih tijela Generalne komisije za ribarstvo u Mediteranu (GFCM) predloženo je uvođenje preventivnih mjera u izlovu demerzalnih resursa. Jedna od njih je povećanje oka na saku mreže. Time bi se djelimično, ali dugoročno, sačuvali raspoloživi resursi, a omogućio bi se i brži oporavak stokova i samim tim obezbijedilo bi se odživo ribarstvo i očuvanje životne sredine mora.	
Ciljevi	prilagođavanje dimenzija oka na saku mreže kočice sa ciljem održivog upravljanja i očuvanja ribljeg fonda i zaštite životne sredine.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška profesionalnim ribarima koji svoju djelatnost obavljaju upotrebom ribolovnog alata mreža kočice, u troškovima rekonstrukcije dimenzije i oka na saku mreže, sa postojećih 40 mm romboidno na 40 mm kvadratno. Kriterijumi za podršku definisat će se javnim pozivom.	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici upisana u registar profesionalnih ribara	
Način plaćanja	po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslovi za korišćenje sredstava za podršku u prilagođavanju ribolovnog alata mreža kočice su da je nosilac dozvole za obavljanje privrednog ribolova, uredno u toku kalendarske godine dostavljao kopije dnevnika ulova Ministarstvu, i da je u toku 2013. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Prilagođavanje dimenzija oka na saku mreže kočice	5.000,00
	UKUPNO:	5.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja ribarske flote		
B-1.1.3	POVEĆANJE PROFESIONALNE RIBARSKE FLOTE ZA ULOV PELAGIČNIH VRSTA	
Razlozi za podršku	Crna Gora raspolaže značajnim resursima pelagičnih vrsta što potvrđuju i naučna istraživanja u moru Crne Gore koja se sprovode svake godine. Naučne procjene su, da u moru Crne Gore postoji mogućnost za izlov do 30.000 t srdele i inćuna. Imajući u vidu da je flota koja se bavi izlovom pelagičnih vrsta mala i nedovoljno razvijena, neophodno je broju postojećih plovila dodati još 18 plovila preko 12 m LOA, koji bi izlovljavali srdelu i inćun, a po mogućnosti imali kapacitet za preradu na brodu.	
Ciljevi	povećanje profesionalne ribarske flote u ulovu pelagičnih vrsta.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška unapređenju profesionalne ribarske flote za ulov pelagičnih vrsta, odnosi se na kofinansiranje u troškovima nabavke dva nova ribolovna plovna objekata ili prenamjenu dva ili više postojećih ribolovnih plovni objekata (dužih od 12 m LOA). Kriterijumi za podršku će biti definisani javnim pozivom.	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici upisana u registar profesionalnih ribara, i imaju dozvolu za privredni ribolov.	
Način plaćanja	po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslovi za korišćenje sredstava za povećanje profesionalne ribarske flote u pelagičnom ribolovu su ispunjenost tehničko - tehnoloških karakteristika ribolovnog plovnog objekta, alata i opreme, da je dužina plovila duža od 12 m LOA i da posjeduje funkcionalan uređaj za satelitsko praćenje plovila.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Povećanje profesionalne ribarske flote u ulovu pelagičnih vrsta	40.000,00
	UKUPNO:	40.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja ribarske flote		
B-1.1.4	PODRŠKA U MALOM PRIVREDNOM RIBOLOVU	
Razlozi za podršku	U Crnoj Gori, pored velikog privrednog ribolova obavlja se i mali privredni ribolov. Imajući u vidu da se mali privredni ribolov obavlja na tradicionalan način koji omogućava da se na tržište, odnosno u promet stavlja najkvalitetnija riba, neophodno je povećati efikasnost ulova i pomoći u osavremenjivanju tehnike na ribolovnim plovnim objektima koja učestvuju u malom privrednom ribolovu. Takođe, s obzirom da se mali privredni ribolov odvija većim dijelom u Bokokotorskom zalivu, neophodno je stvoriti uslove za adekvatan iskrcaj kroz obilježavanje ribarskih posta namjenjenih malom privrednom ribolovu, a u skladu sa važećim propisima.	
Ciljevi	• poboljšanje efikasnosti ulova i tehnike u malom privrednom ribolovu; • modernizacija postojećih plovila u malom privrednom ribolovu; • obilježavanje ribarskih posta.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška u osavremenjivanju postojećih ribolovnih plovni objekata dužine od 4 do 10m LOA u malom privrednom ribolovu, odnosi se na kofinansiranje u troškovima nabavke opreme za povećanje efikasnosti prilikom ulova, rekonstrukciji i adaptaciji plovila. Kriterijumi za podršku će biti definisani javnim pozivom. Podrška udruženjima profesionalnih ribara u malom privrednom ribolovu, odnosi se na kofinansiranje u troškovima poboljšanja i stvaranja uslova za iskrcaj, skladištenje, stavljanje u promet, preradu i pakovanje ribe i drugih morskih organizama, kao i obilježavanju ribarskih posta u Bokokotorskom zalivu. Kriterijumi za podršku će biti definisani javnim pozivom	
Korisnici	Udruženja profesionalnih ribara u malom privrednom ribolovu, privredna društva i preduzetnici upisani u registar profesionalnih ribara i imaju dozvolu za privrednog ribolova.	
Način plaćanja	po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslovi za korišćenje sredstava za osavremenjivanje postojećih ribolovnih plovni objekata u malom privrednom ribolovu su da nosilac dozvole posjeduje plovilo od 4 m do 10 m LOA i da je uredno u toku kalendarske godine dostavljao Izveštaje o ulovu. Uslovi za korišćenje sredstava za poboljšanje uslova za iskrcaj, skladištenje, stavljanje u promet, preradu pakovanje ribe, kao i obilježavanje ribarskih posta su: da je udruženje registrovano u skladu sa zakonom, da okuplja minimum 10 članova iz oblasti malog privrednog ribolova, da na računu Udruženja postoji iznos od minimum 500,00 € koji će biti iskorišćen kao učešće u realizaciji investicije.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Podrška u osavremenjivanju postojećih ribolovnih plovni objekata dužine od 4 m do 10 m LOA u malom privrednom ribolovu.	10.000,00
	Podrška udruženju profesionalnih ribara (mali privredni ribolov) u poboljšanju i stvaranju uslova za iskrcaj, skladištenje, stavljanje u promet, preradu, pakovanje ribe i drugih morskih organizama, kao i obilježavanju ribarskih posta u Bokokotorskom zalivu.	20.000,00
	UKUPNO:	30.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-1.2. Mjera unapređivanja sektora akvakulture		
B-1.2.1	POBOLJŠANJE KONKURENTNOSTI I EFIKASNOSTI SEKTORA AKVAKULTURE	
Razlozi za podršku	Akvakultura (morska i slatkovodna) je u posljednje vrijeme svuda u svijetu brzorastući sektor koji predstavlja mehanizam, koji može da obezbijedi zdravu hranu i smanji negativni uticaj ribolova na postojeće riblje resurse i samim tim pomogne očuvanju istih. Crnogorski sektor akvakulture zbog djelimično neefikasnog načina uzgoja u kombinaciji sa sporim prirastom, teško da bi mogao ostati konkurentan bez velikog smanjenja proizvodnih troškova i osavremenjavanja proizvodnje. Stoga je potrebno nastaviti izgradnju efikasnog i konkurentnog sektora kroz podršku uzgajivačima školjaka i ribe kako bi se poboljšali uslovi uzgoja i plasmana ovih proizvoda na tržište.	
Ciljevi	- poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture odnosi se na kofinansiranje uzgajivača ribe i školjaka za rekonstrukciju uzgajališta; izgradnju ili rekonstrukciju objekata za skladištenje hrane i skladištenje opreme; nabavku opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavku opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranja proizvoda uzgoja na tržište. Kriterijumi za podršku će biti definisani javnim pozivom.	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju dozvolu za marikulturu.	
Način plaćanja	po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture je da privredna društva i preduzetnici koji imaju dozvolu za marikulturu I nalaze se u evidenciji MPRR kao i da proizvode količinu veću od 10 t ribe ili školjaka.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor direktorata za poljoprivredu i ribarstvo Kontrola: Institut za biologiju mora, inspekcija	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture odnosi se na kofinansiranje u troškovima rekonstrukcije uzgajališta; izgradnje/rekonstrukcije objekata za skladištenje hrane ili skladištenje opreme; nabavke opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavke opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranje proizvoda uzgoja na tržište.	25.000,00
	UKUPNO:	25.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-1.2. Mjera unapređivanja sektora akvakulture		
B-1.2.2.	POBOLJŠANJE KVALITETA I ZDRAVSTVENE ISPRAVNOSTI PROIZVODA MARIKULTURE	
Razlozi za podršku	Bokokotorski zaliv pruža izuzetno povoljne uslove za uzgoj školjaka i planirano je dalje povećanje uzgajanih količina. Na taj način stvoriće se uslovi za pokrivanje domaće potraže za ovim proizvodom kao i mogućnost izvoza. Kako bi se školjke plasirale na tržište potrebno je ispuniti zdravstveno higijenske zahtjeve koji, između ostalog, podrazumijevaju i proces prečišćavanja školjaka u centru za prečišćavanje. Udruženje uzgajivača školjaka je izgradilo dio Centra za prečišćavanje i potrebna su dodatna sredstva za kompletiranje ovog objekta.	
Ciljevi	Poboljšanje kvaliteta i zdravstvene ispravnosti proizvoda marikulture.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška udruženju marikulturista odnosi se na kofinansiranje u troškovima završetka radova na Centru za prečišćavanje i otpremu školjki. Kriterijumi za podršku će biti definisani javnim pozivom.	
Korisnici	Udruženje marikulturista MAREFARM	
Način plaćanja	po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na račun udruženja.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za podršku udruženju marikulturista u kofinansiranju troškova kompletiranja Centra za prečišćavanje i otpremu školjki, da je udruženje registrovano u skladu sa zakonom, da okuplja minimum osam članova iz oblasti marikulture, da na račun udruženja ima minimum 2.000,00 € koja će biti iskorištena kao učešće u realizaciji investicije.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor direktorata za poljoprivredu i ribarstvo Kontrola: inspekcija	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Učešće u troškovima kompletiranja Centra za prečišćavanje i otpremu živih školjaka –Tivat.	10.000,00
	UKUPNO:	10.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B.1.3. Mjera održivog upravljanja i očuvanja resursa ribe i drugih morskih organizama		
Razlozi za podršku	Iskorišćavanje ribljih resursa treba da se vrši u skladu sa održivim ekonomskim, ekološkim i socijalnim razvojem što se ostvaruje, između ostalog, pravilnim i racionalnim obavljanjem ribolova i primjenom principa predostrožnosti u sprovođenju mjera zaštite i očuvanja živih resursa mora uz održavanje biološkog diverziteta. Istraživanja u ribarstvu su potrebna za popunjavanje nedostataka u razumijevanju ribarstva, postizanje ciljeva odgovornog upravljanja i za indentifikovanje novih mogućnosti za ribolov. Institut za biologiju mora iz Kotora kao nadležna naučna ustanova za poslove morskog ribarstva ima ključnu ulogu u istraživanju i procjeni ribljeg fonda, praćenju stanja i procjeni održivog korišćenja ribe i drugih morskih organizama, monitoring populacione dinamike riba, monitoring kvaliteta vode i biomonitoring vode za uzgajališta kao i pružanje stručne pomoći za izradu strateških dokumenta i zakonskih akata. Prioritet Crne Gore je razvijanje efikasnog i profitabilnog sektora ribarstva za sve zainteresovane subjekte koji će se temeljiti na dugoročnom integrisanom Planu upravljanja. Ovo zahtijeva jačanje Instituta za biologiju mora i njegovih kapaciteta za suštinsko ulaganje sredstva u proces planiranja u ribarstvu. U cilju smanjenja ilegalnih ribolovnih aktivnosti, ispunjenja evropskih normi u oblasti kontrole i nadzora uspostavljen je Satelitski sistem monitoringa ribolovnih plovni objekata (SSMP) i Ribarski informacijski sistem (RIS).	
Ciljevi	• pouzdana procjena raspoloživih resursa ribe i drugih morskih organizama (demersalne, sitne plave ribe, školjke) sa kapacitetom za utvrđivanje kvote za izlov; • zdravstveno bezbjedne zone ribolovnog mora za uzgoj proizvoda marikulture; • smanjenje broja ilegalnih ribolovnih aktivnosti na moru; • održavanje, unapređivanje, i dalji razvoj Ribarskog informacionog sistema i Satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovni objekata.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podržava se rad Instituta za biologiju mora, kao naučne ustanove za poslove morskog ribarstva i marikulture, koji obavlja godišnje monitoringe demersalnih, pelagičnih resursa, resursa školjaka kao i monitoring i biomonitoring kvaliteta morske vode za marikulturu. Ministarstvo će, u cilju dugoročnog održavanja i funkcionisanja informacionih sistema u ribarstvu, nastaviti sa angažovanjem IT eksperta, daljim razvojem funkcionalnosti sistema, obezbjeđivanjem satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa za nesmetan rad SSMP-a.	
Korisnici	Institut za biologiju mora, IT eksperti i pružaoci satelitskih i mobilnih usluga.	
Način plaćanja	Institut za biologiju mora, na osnovu zahtjeva za isplatu uz izvještaj o procjeni resursa i monitoringu morskog ribarstva. IT eksperti, u skladu sa ugovorom i podnesenim zahtjevom za isplatu. Operateri za pružanje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa, u skladu sa ugovorom i podnesenim zahtjevom za isplatu.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Podrška Institutu za biologiju mora se obezbjeđuje na bazi izvještaja o preduzetim aktivnostima i postignutom napretku. Sredstva za angažovanje IT eksperta se obezbjeđuju u skladu sa pravilima javnih nabavki. Sredstva za korišćenje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa se obezbjeđuju u skladu sa pravilima javnih nabavki.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor generalnog direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	IZNOS, €
	A. Procjena demersalnih resursa	10.850,00
	• program uzimanja uzoraka;	1.300,00
	• laboratorijski materijal;	4.000,00
	• troškovi goriva za terenski rad;	750,00
	• troškovi dnevnica za istraživače (120 dana);	1.800,00
	• obrada podataka;	2.000,00
	• priprema izvještaja uključujući dodatne interne i eksterne revizije.	1.000,00
	B. Procjena pelagičnih resursa	5.180,00
	• program uzimanja uzoraka;	810,00
	• laboratorijski materijal;	

	• troškovi goriva za terenski rad; • troškovi dnevnica za istraživače (72 dana); • obrada podataka; • priprema izvještaja uključujući dodatne interne i eksterne revizije.	1.550,00 370,00 1.080,00 1.000,00 1.000,00
C.	Monitoring i biomonitoring kvaliteta vode za marikulturu	11.800,00
	• program uzimanja uzoraka; • laboratorijski materijal i nepodne hemikalije; • troškovi goriva za terenski rad; • troškovi dnevnica za istraživače (120 dana); • obrada podataka; • priprema izvještaja uključujući dodatne interne i eksterne revizije.	2.500,00 2.500,00 500,00 2.800,00 2.000,00 1.500,00
D.	Procjena resursa školjaka u Bokotorskom zalivu	2.540,00
	• program uzimanja uzoraka; • laboratorijski materijal; • troškovi goriva za terenski rad; • troškovi dnevnica za istraživače (6 dana); • troškovi dnevnica za ronioce; • priprema izvještaja uključujući dodatne interne i eksterne revizije.	500,00 850,00 100,00 90,00 1.000,00
E.	Prenos podataka putem satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa za potrebe Satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovih objekata CG (SSMP)	16.650
F.	Održavanje Ribarskog informacionog sistema CG (RIS)	3.000
G.	Nastavak razvoja RIS-a kroz razvoj podsistema za: • elektronski dnevnik ulova; • biološke i istraživačke podatke; • evidenciju prometa ribe i morskih organizama; • marikulturu; • registar ribara; • aplikacija za izveštavanje.	7.000
UKUPNO:		57.020,00

B-2: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA		
Razlozi za podršku	Slatkovodne ribolovne vode u Crnoj Gori svojim kapacitetima - čistom i kiseonikom bogatom vodom predstavljaju veliki potencijal za uzgoj ribe, posebno pastrmke, i razvoj sportsko ribolovnog turizma. Istraživanja ribolovnih voda i izrada ribolovnih osnova predstavlja osnov za održivo gazdovanje ribljim fondom i planiranje poribljavanja sa kvalitetnom mlađi odgovarajućeg rječnog sliva.	
Ciljevi	• pouzdana procjena raspoloživih ribljih resursa u slatkovodnim ribolovnim vodama; urađene ribolovne osnove; • razvoj sportsko ribolovnog turizma; • jačanje aktivnosti sportsko ribolovnih klubova u zaštiti ribolovnih voda i ribljih resursa.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podržava se rad Prirodno matematičkog fakulteta – Odsjek za biologiju u izradi ribolovne osnove. Podrška sportsko ribolovnim klubovima se obezbjeđuje za nabavku riblje mlađi za poribljavanje kao i kratkoročna pomoć za unapređivanje čuvanja i zaštite ribolovnih voda i organizovanje sportsko ribolovnih manifestacija.	
Korisnici	Prirodno – matematički fakultet, Sportsko ribolovni klubovi.	
Način plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi sa izvještajem	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa Sportsko ribolovnim klubovima, Prirodno matematički fakultet – Odsjek za biologiju	
Procedura realizacije	Podrška Prirodno-matematičkom fakultetu se obezbjeđuje na bazi urađene ribolovne osnove. Podrška sportsko ribolovnim klubovima se obezbjeđuje na osnovu dostavljenih izvještaja i zapisnika inspektora o obavljenom poribljavanju i na osnovu plana čuvanja i zaštite ribolovnih voda.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor direktorata za poljoprivredu i ribarstvo Kontrola: inspekcija	
Finansijski plan	Komponente	
	A. Ribolovna osnova sliva rijeke Tare (Opština Kolašin i Mojkovac)	8.000,00
	B. Učešće u poribljavanju ribolovnih voda	25.000,00
	UKUPNO:	33.000,00

7. i 8. OPERATIVNI PROGRAMI UPRAVA

7. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
	PROGRAM FITOSANITARNIH MJERA	
Razlozi za podsticaj	Fitosanitarna oblast je važan dio ukupnog sistema bezbjednosti hrane, kroz praćenje sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua, kao i drugih kontaminenata i sprovođenje raznih vrsta monitoringa zemljišta i/ili hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje sa ciljem procjene ugroženosti i zaštite zdravlja stanovništva. Tokom rasta i razvoja poljoprivredno bilje, ali i bilja koje slobodno raste u prirodi trajno su ugroženi štetnim organizmima, kao što su insekti, grinje, korovi, bakterije, gljive, virusi i drugih štetni organizmi, bilo da se njima hrane, uzrokuju druge biljne bolesti i slično. Štetni organizmi bilja najčešće ne predstavljaju direktnu opasnost za zdravlje ljudi i životinja, ali svojom pojavom u većim razmjerima mogu uticati na smanjenje prinosa ili kvalitet hrane biljnog porijekla, mogu prouzrokovati velike ekonomske štete, a u drastičnim slučajevima uticati i na nestanak određenih biljnih vrsta. Da bi se spriječilo propadanje poljoprivrednih usjeva i prinosa poljoprivrednih proizvoda i za stanovništvo obezbjedila hrana biljnog porijekla, neophodno je sprovoditi fitosanitarne mjere stoga je potrebno nastaviti podršku sprovođenju programa fitosanitarnih mjera i drugim poslovima koji predstavljaju izvršavanje zakonskih obaveza u fitosanitarnoj oblasti i bezbjednosti hrane.	
Ciljevi	• uspostavljanje i funkcionisanje sistema bezbjedne proizvodnje hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje; • zaštita zdravlja stanovništva kroz sprovođenje monitoringa rezidua sredstava za zaštitu bilja, nitrata, sredstava za ishranu bilja, zemljišta kao objekta za proizvodnju hrane biljnog porijekla, određenih kontaminenata u hrani i hrani za životinje neživotinjskoga porijekla; • zaštita zdravlja bilja kroz sprovođenje stalnih nadzora nad štetnim organizmima, utvrđivanje statusa štetnih organizama, sprječavanje unošenja i širenja štetnih organizama i njihova eradikacija, sprovođenje kriznih i akcionih planova za pojedine štetne organizme; • proizvodnja zdravstveno ispravnog i kvalitetnog sjemenskog i sadnog materijala, monitoring GMO; • očuvanje biljnih genetskih resursa.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Program fitosanitarnih mjera za 2014. godinu koji sadrži detaljan pregled mjera sa potrebnim iznosom finansijskih sredstava za njihovu implementaciju. Program sadrži mjere iz oblasti: • zdravstvene zaštite bilja; • bezbjednosti hrane, sredstava za zaštitu bilja i sredstava za ishranu bilja; • sjemeni i sadnog materijala, GMO i biljnih genetičkih resursa; • kao i tehničku i administrativnu podršku implementaciji programa. Takođe, Program predviđa i sredstva za sprovođenje hitnih fitosanitarnih mjera koje se ne mogu unaprijed predvidjeti.	
Korisnici	Ovlašćena prvana lica za sprovođenje javnih poslova, laboratorije, držaoci bilja.	
Način plaćanja	Dio avansno, i po ispostavljenoj fakturi za obavljeni posao ili nabavku; po izvještaju.	
Realizacija	Fitosanitana uprava	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi Programa rada Fitosanitarne uprave Crne Gore. U skladu sa Budžetom za 2014. godinu (funkcionalna klasifikacija 0421-4147 i 0421-4133). Rezultati se verifikuju na bazi detaljnog godišnjeg izveštaja koji se podnosi Ministarstvu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
	Komponente:	
	1. Program zdravstvene zaštite bilja	106.500,00€
	1.1 Posebni nadzori nad štetnim organizmima	
	1.1.1 Posebni nadzor <i>Globodera pallida</i> i <i>Globodera rostochiensis</i> (krompirove cistolike nematode)	
	1.1.2 Posebni nadzor <i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	
	1.1.3 Posebni nadzor <i>Meloidogyne chitwoodi</i> Golden et all. (all population) i <i>Meloidogyne fallax</i> Karssen	
	1.1.4 Posebni nadzor Pepino mosaic virus	
	1.1.5 Posebni nadzor Potato spindle tuber viroid	
	1.1.6 Posebni nadzor <i>Synchytrium endobioticum</i>	
	1.1.7 Posebni nadzor <i>Phytophthora ramorum</i>	

Finansijski Plan	1.1.8 Posebni nadzor <i>Gibberella circinata</i>	
	1.1.9 Posebni nadzor <i>Ralstonia solanacearum</i> i <i>Clavibacter michigenensis</i> subsp. <i>sepedonicus</i>	
	1.1.10 Posebni nadzor <i>Rhynchophorus ferrugineus</i>	
	1.1.11 Posebni nadzor <i>Anoplophora chinensis</i> i <i>Anoplophora glabripennis</i>	
	1.1.12 Posebni nadzor <i>Epitrix</i>	
	1.1.13 Posebni nadzor <i>Erwinia amylovora</i>	
	1.1.14 Posebni nadzor <i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>actinidiae</i>	
	1.1.15 Posebni nadzor <i>Dryocosmus kuriphilus</i>	
	1.2 Monitoring i fitosanitarne mjere	
	1.2.1 Fitosanitarne mjere za <i>Cacoecimorpha pronubana</i> i <i>Epichoristodes acerbella</i> (smotavci karanfila)	
	1.2.2 Fitosanitarne mjere za <i>Quadraspidiotus perniciosus</i>	
	1.2.3 Fitosanitarne mjere za <i>Diabrotica virgifera</i>	
	1.2.4 Fitosanitarne mjere i monitoring za <i>Bemisia tabaci</i>	
	1.2.5 Monitoring korovske biljke <i>Ambrosia artemisifolia</i> L. (spp)	
	1.2.6 Monitoring nad drvenim materijalom za pakovanje porijeklom iz Kine	
	1.2.7 Monitoring novoutvrđenih i potencijalno očekivanih vrsta voćnih muva iz familija <i>Tephritidae</i> i <i>Drosophilidae</i>	
	1.3 Stalni nadzori nad štetnim organizmima	
	1.3.1 Stalni nadzor <i>Bactrocera oleae</i> (muva masline)	
	1.3.2 Stalni nadzor <i>Ceratitidis capitata</i> (voćna muva)	
	1.3.3 Stalni nadzor cikade vinove loze prenosioci fitoplazmi	
	1.3.4 Stalni nadzor u cilju spriječavanja najezde biljnih štetočina	
	1.3.5 Stalni nadzor invazivnih vrste insekata u plastenicima	
	1.3.6 Laboratorijske analize za sumnju na pojedine štetne organizme	
	1.4 Realizacija Akcionog plana za eradikaciju i suzbijanje Crvenog surlaša palmi - <i>Rhynchophorus ferrugineus</i> (Oliver) (novembra 2012 do novembar 2015)	
	1. 5 Hitne fitosanitarne mjere, naknada šteta, stručno usavršavanje fitosanitarnih inspektora, inspektora nadležnih za šume i lica odgovornih za zadržanje bilja	
	2. Program praćenja sredstava za zaštitu i ishranu bilja i bezbjednost hrane	45.500,00 €
	2.1 Monitoring rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla	
	2.2 Monitoring nitrata u hrani biljnog porijekla	
	2.3 Monitoring zemljišta kao objekta za proizvodnju hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje	
	2.4 Monitoring određenih kontaminenata u hrani i hrani za životinje neživotinjskoga podrijetla	
	2.5 Program zaštite voća sa monitoringom rezidua pesticida	
	2.6 Program zaštite povrtarskih kultura u zaštićenom prostoru sa monitoringom rezidua pesticida	
	2.7 Program edukacije lica odgovornih za promet i upotrebu sredstava za zaštitu bilja	
	2.8 Program integralne zaštite bilja – vinova loza	
	2.9 Hitne mjere u oblasti bezbjednosti hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje	
	3. Program kontrolnih ispitivanja sjemenske proizvodnje i biljni genetički resursi	28.800,00€
	3.1 Sjemenska proizvodnja krompira: Procjenjeno je da će se proizvodnja sjemenskog krompira odvijati na površini od 100 ha, za sprovođenje stručne kontrole na ovim površinama neophodna su sredstva u iznosu od 29.000,00 €, od čega je 60% učešće Fitosanitarne uprave (17.400,00€), a 40% je učešće proizvođača (11.600,00€);	
	3.2 Sjemenska proizvodnja žita: Procjenjeno je da će se proizvodnja sjemenskih žita odvijati na površini od 50 ha, za sprovođenje stručne kontrole na ovim površinama neophodna su sredstva u iznosu od 4.000,00 €, od čega je 60% učešće Fitosanitarne uprave (2.400,00€), a 40% je učešće proizvođača (1.600,00€);	
	3.3 Program biljnih genetičkih resursa (banka biljnih gena)	
	3.4 Mjere monitoringa u oblasti GMO	
	4. Materijali za posebne namjene (klopke, ex tempore testovi za štetne organizme, hemikalije, mamci i slično)	4.000,00€
	5. Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa	4.000,00€
	Ukupno:	188.800.00

8. PROGRAM OBAVEZNIH MJERA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŽIVOTINJA I PROGRAMI VETERINARSKOG JAVNOG ZDRAVLJA		
Razlozi za podršku	Zaštita zdravlja životinja sprovodi se radi obezbjeđivanja: uzgoja i proizvodnje zdravih životinja, bezbjednih i zdravstveno ispravnih proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje, zaštite ljudi od zoonoza, zaštite dobrobiti životinja i zaštite životne imajući u vidu da stočarska proizvodnja predstavlja najznačajniju granu poljoprivrede, blagovremeno otkrivanje zaraznih bolesti životinja kao i sprečavanje pojave istih doprinosi stabilnoj epizootiološkoj situaciji koja za rezultat ima zdrava stada i stvaraju se uslovi za nesmetani promet ovih životinja i proizvoda životinjskog porijekla kako na unutrašnjem i međunarodnom prometu, obuka držalaca životinja, subjekata uključenih o ove oblasti. Mjere zdravstvene zaštite životinja i drugi programi i poslovi u oblasti veterinarskoj javnog zdravlja spadaju u javne poslove čije je izvršavanje definisano zakonima o veterinarstvu, identifikaciji i registraciji životinja, dobrobiti životinja i bezbjednosti hrane. Zarazne bolesti životinja a posebno zoonoze, „ne poznaju granice“ i pored opasnosti za zdravlje ljudi i životinja, izazivaju velike konomske štete, remete lokalnu i regionalnu trgovinu.	
Ciljevi	Obezbjeđivanje zdravstvene zaštite životinja i praćenje epizootiološke situacije Uspostavljanje integrisanog sistema bezbjedne proizvodnje i prometa hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje; Jačanje institucionalne podrške za bržu implementaciju EU standarda u oblasti zdravlja životinja i proizvodnji i prometu proizvoda životinjskog porijekla.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja utvrđuju se preventivne mjere radi praćenja, sprječavanja pojave, otkrivanja, suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih i parazitskih bolesti, postupanje u kriznim situacijama kao i u slučaju pojave bolesti za koje nijesu obuhvaćene programom, način njihovog sprovođenja, otkrivanja odnosno prevencije subjekti koji će ih sprovoditi, izvori, način, obezbjeđivanja i korišćenja sredstava, način kontrole, način izvještavanja, kao i drugi poslove utvrđene zakonom. Sprovođenje preventivnih mjera je obavezno na cijelom epizootiološkom području Crne Gore, primjereno stepenu opasnosti i epizootiološkoj situaciji iz prethodnog perioda. Programom mjera stvaraju se preduslovi za dobijanje, održavanje zdravstvenog statusa gazdinstava za određene zarazne bolesti, kao kratkoročni cilj utvrđen strateškim dokumentima i zakonom u procesu usaglašavanja oblasti zdravstvene zaštite životinja sa EU. Posebnim programima u oblasti veterinarskog javnog zdravlja utvrđuju se mjere sistematskog, ciljnog praćenja određenih nepoželjnih supstanci i zoonotskih agenasa u životinjama i proizvodima životinjskog porijekla u cilju obezbjeđivanja bezbjednih proizvoda životinjskog porijekla i zaštitu javnog zdravlja. (monitoring rezidua, monitoring salmonele i dr).	
Korisnici	Veterinarska uprava, ovlaštene veterinarske organizacije (Veterinarske ambulante, Specijalistička veterinarska laboratorija), ovlaštene laboratorije, držaoci – vlasnici životinja.	
Način plaćanja	Držiocima – vlasnicima životinja, na žiro-račun, a ostalim korisnicima po ispostavljenoj fakturi Veterinarskoj upravi za obavljeni posao uz izvještaj i dijelom avansno.	
Realizacija	Veterinarska uprava	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u okviru Veterinarske uprave Crne Gore u skladu sa Budžetom Crne Gore (funkcionalna klasifikacija 41101-Veterinarska Uprava 4181). Rezultati se verifikuju na bazi detaljnog godišnjeg izvještaja, koji se podnosi Ministarstvu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo.	
Finansijski plan	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja	Iznos €
	1.Praćenje epizootiološke situacije i dijagnostika u slučaju sumnje na zarazne bolesti	1.131.000,00
	2.Tuberkulinizacija goveda	
	3.Enzootska leukoza goveda	
	4.Bruceloza goveda, ovaca i koza	
	5.Bolesti pčela	
	6.Avijarna influenza	
	7.Plavi jezik	
	8.Bovina spongioforna ancefalopatija -BSE	

9.Bolesti riba i školjki	
10.Parazitske bolesti-zoonoze	
11. Klasična kuga svinja	
12.Bjesnilo	
13.Antraks	
14.Atipična kuga živine	
15.Identifikacija i registracija životinja	
16.Tehnička podrška implementaciji programa u oblasti zdravlja životinja i veterinarskog javnog zdravlja	
B)Posebni programi u oblasti veterinarskog javnog zdravlja	
Monitoring rezidua	55.000,00
Ostali programi monitoringa	47.000,00
UKUPNO A+B	1.233.000,00